

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ
Факультет економіки, бізнесу та міжнародних відносин
Кафедра підприємництва та економіки підприємства

Пояснювальна записка

до дипломної роботи
магістра

на тему: «Розвиток методів управління витратами на підприємстві» на основі
ПрАТ «Дніпрометиз»

Виконав: студент групи ЕП-22зм
спеціальності 076 «Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність»

Феєр А.В.

Керівник

Носова Т.І., доцент кафедри
підприємництва та економіки
підприємства

Дніпро – 2024 р.

Феєр А.В. Розвиток методів управління витратами на підприємстві» на основі ПрАТ «Дніпрометиз»

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2023.

Ключові слова: витрати, управління витратами, ефективність, оцінка, ПрАТ «Дніпрометиз».

Fieier A.V. Development of cost management methods at the enterprise" on the basis of PrJSC "Dniprometiz"

Thesis for obtaining a master's degree in specialty 076 "Entrepreneurship, trade and exchange activity". – University of Customs and Finance, Dnipro, 2023.

Keywords: costs, cost management, efficiency, evaluation, PrJSC "Dniprometiz".

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1	7
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1 Природа та сутність витрат підприємства.....	7
1.2 Методи управління витратами та їх зниження	12
1.3 Оцінка ефективності управління витратами на підприємстві.....	20
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2	24
АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПАТ «ДНІПРОМЕТІЗ».....	24
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	24
2.2 Аналіз системи управління витратами підприємства	34
2.3 Оцінка ефективності системи управління витратами на підприємстві...	41
Висновки до розділу 2	45
РОЗДІЛ 3	46
НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПАТ «ДНІПРОМЕТІЗ».....	46
3.1 Проект підвищення ефективності управління витратами на підприємстві	46
3.2 Оцінка ефективності проекту підвищення ефективності управління витратами підприємства	55
Висновки до розділу 3	61
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	65
ДОДАТКИ.....	71

ВСТУП

Прийняття оптимальних управлінських рішень щодо використання економічних ресурсів в умовах їхньої обмеженості, забезпечення стабільності та розвитку в майбутньому - це основні завдання, які вирішуються у процесі управління. Досягнення зазначених цілей підприємством створюються передумови отримання максимально можливого прибутку, економічного зростання як у поточному періоді, так і в перспективі.

Зниження витрат підприємства є необхідним умовою ефективного управління загалом. Питання ефективного управління витратами особливо актуальне в умовах інфляції, постійного зростання тарифів і цін на ресурси, коли дані про поточні виробничі витрати необхідно постійно звіряти з даними про майбутні витрати. Крім того, для отримання прибутку, замість зменшення витрат на виробництво продукції, підприємці частіше найбільше практикують збільшення ціни готові вироби.

Отже, дослідження теми системи управління витратами на підприємстві не лише важливе, а й висвітлює широкий спектр аспектів, які можуть визначати успіх сучасного бізнесу. Це необхідний крок для підприємств, які прагнуть до стійкого розвитку, конкурентоспроможності та впровадження ефективного стратегічного управління.

На практиці спостерігається зростаючий зв'язок між системою управління витратами та загальною ефективністю діяльності підприємства. Цей аспект привертає увагу відомих вчених як у галузі управління, так і в обліковому контексті. Зокрема, такі вітчизняні науковці, як Голов С. Ф., Гордієнко В. М., Загородній А. Г., Мельник О. Г., Озеран В. О., Попов О. О., Цал-Цалко Ю. С. та інші, внесли значний внесок у дослідження особливостей формування системи управління витратами та її компонентів. Ці вчені вважають, що ефективний шлях до зменшення витрат - це розробка системи їх управління. Оцінюючи досягнення цих вчених, слід зазначити, що,

враховуючи численні публікації щодо управління витратами, належить провести аналіз існуючих підходів та спробу ідентифікації методів і принципів управління витратами в рамках сутнісного розуміння цього питання.

Об'єктом дослідження є система управління витратами підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти формування системи управління витратами.

Метою роботи є пошук методів підвищення ефективності управління витратами підприємства.

В процесі досягнення мети вирішувались наступні завдання:

- розглянути природу та сутність витрат підприємства
- розглянути методи управління витратами та їх зниження;
- розглянути методи оцінки ефективності управління витратами на підприємстві;
- надати організаційно-економічну характеристику підприємства;
- провести аналіз системи управління витратами підприємства;
- здійснити оцінку ефективності системи управління витратами на підприємстві;
- розробити проект підвищення ефективності управління витратами на підприємстві;
- провести оцінку ефективності проекту.

Методи дослідження – збір, узагальнення і систематизація інформації використовувалися в першому розділі, де були досліджені теоретичні основи формування управління витратами організації, аналіз і синтез були основними методами у другому розділі, що дозволило визначити особливості діяльності та управління витратами в ПАТ «Дніпрометиз». Порівняльний аналіз дозволив виявити недоліки існуючої системи управління витратами в конкретній організації і на цій основі виробити пропозицію щодо вдосконалення системи управління витратами підприємства в сучасних умовах.

Інформаційними джерелами для проведення дослідження стали наукові праці, теоретичні та практичні розробки провідних фахівців в області управління витратами та забезпечення ефективності діяльності підприємства, законодавство України, статистичні дані та фінансова звітність підприємства, що досліджується, Інтернет-джерела.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, висновків. Робота викладена на 80 сторінках, містить 30 таблиць, 5 рисунків, 10 сторінок додатків. Список використаної літератури містить 44 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Природа та сутність витрат підприємства

Облік та управління витратами потребує чіткого розуміння їх сутності як однієї з основних обліково-економічних категорій, погляди та підходи щодо розуміння якої змінювалися на кожному етапі економічного розвитку суспільства.

В Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» дається наступне визначення: «витрати - це зменшення економічних вигід у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками)» [34].

НП(С)БО 16 «Витрати» містить наступне визначення: «витрати - це або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені» [25]. Основною передумовою НП(С)БУ є те, що витрати можна достовірно оцінити.

Визначення витрат, що наведені в законодавчих та нормативно-правових актах, регламентуючих засади здійснення обліку, є міжнародно визнаними й майже однаковими за своєю сутністю, так як розглядають дану категорію лише з точки зору наслідків понесених підприємством витрат, тих змін, що відбуваються в складі ресурсів та джерел їх утворення.

Згідно з Податковим кодексом України (ПКУ): «витрати- це сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигід у

вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу (крім змін капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником)» [30].

Оскільки більшість розглянутих визначень є майже тотожними, то доцільно ознайомитися з підходами до інтерпретації даної категорії, що були запропоновані вченими-економістами. В економічній літературі витрати розглядаються з фінансової та ресурсної позиції.

Ф.Ф. Бутинець під витратами розуміє «грошовий вираз величини ресурсів, використаних в процесі виробництва, та розмір яких можна безпосередньо віднести до конкретного виду продукції» [2, с.17].

На думку, В.Я. Кудлака: «Витрати представляють собою спожиті у грошовому вимірі ресурси щоб досягнути певну мету фінансово-господарської діяльності» [17, с.190].

А.М. Турило під витратами розуміє: «вартісне вираження абсолютної величини спожитих матеріальних, фінансових та інших ресурсів, які необхідні для здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства і досягнення ним кінцевої мети» [38].

Сучасні науковці не зійшлися до спільної думки у використанні підходу до сутності поняття «витрати». Більшість з них підходить до витрат, як до ресурсів вже використаних у ході діяльності, або матеріальної частки якої необхідно позбутися в майбутньому для отримання товарів або послуг. Загалом, бухгалтерський спосіб трактування досліджуваної категорії базується на виявленні економічних наслідків понесення витрат після закінчення виробничого процесу, тобто бухгалтерські витрати виникають тоді, коли відбувається документальне оформлення факту зменшення активів або збільшення зобов'язань.

Таким чином, доречно поєднати економічний та бухгалтерський підхід й надати наступне визначення досліджуваній категорії: витрати – це вартісна оцінка ресурсів, спожитих підприємством в процесі досягнення певних визначених цілей, використання яких призводить до зменшення активів або

збільшення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу (крім випадків його вилучення або розподілення власниками).

В Концептуальних основах фінансової звітності визначено наступне: «Визначення витрат включає збитки та витрати, які виникають під час звичайної діяльності суб'єкта господарювання. Витрати, що виникають під час звичайної діяльності суб'єкта господарювання, включають, наприклад, собівартість реалізованої продукції, заробітну плату та амортизацію. Вони, як правило, мають форму вибуття або амортизації активів, таких як грошові кошти та їх еквіваленти, запаси, основні засоби» [14]. Крім того, вищезазначеним документом зазначено, що збитки можна отримати під час здійснення звичайної діяльності підприємства. При цьому, збитки відображають зменшення економічних вигід, які не відрізняються від інших витрат, тому їх не розглядають як окремий елемент витрат [14].

Таким чином, розглянуті стандарти виділяють поняття «витрати», яке трактується як «зменшення економічних вигід протягом звітного періоду, те, що відбувається у формі відтоку або виснаження активів або збільшення зобов'язань, що ведуть до зменшення капіталу, не пов'язані з його розподілом між учасниками акціонерного капіталу» [5].

Таким чином, можна зробити висновок про те, що витрати характеризуються грошовою оцінкою ресурсів, забезпечуючи принцип їхнього виміру; цільової установки, оскільки пов'язані з виробництвом та реалізацією, а також тимчасовим проміжком.

Проаналізувавши різні підходи вчених до визначення вищезгаданих категорій, можна зробити висновок, що кожна з категорій має свої відмінні риси: витрати не залежать від терміну реалізації продукції, але при цьому мають бути зафіксовані у документах та відображені за дебетом рахунків обліку витрат; витрати - сукупність витрат організації, що пов'язані з моментом реалізації продукції; витрати розглядають не тільки минулий та звітний період, але також і враховуються під час планування діяльності підприємства.

Таким чином, суб'єкти господарювання, що дотримуються МСФЗ, самостійно визначають склад витрат, застосовуючи власне професійне судження, щодо господарських операцій та загальних підходів до визнання та опису витрат, які визначені у Концептуальній основі. Передбачений НП(С)БО склад витрат, є більш ширшим, але жодним чином не суперечить загальним вимогам, що встановлені Концептуальними основами. Перед тим, як приступити до критеріїв класифікації витрат, пропонуємо розглянути особливості їхньої класифікації.

Різноманітність підходів до трактування сутності терміну «витрати» вплинуло виникнення їх різних форм класифікацій. Українські підприємства в ході реєстрації господарських операцій як за МСФЗ так і за НП(С)БО можуть користуватися переліком представленим у НП(С)БО 16 (рис.1.1).

Рис.1.1. Класифікація витрат відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати»

Джерело: складено автором на основі [25]

Розкриття витрат у фінансовій звітності, є важливими показниками для користувачів інформації, але визнання цих витрат відрізняються в момент застосування тих чи інших стандартів чи принципів.

Таблиця 1.1

Порівняльна характеристика розкриття витрат у фінансовій звітності за міжнародним та вітчизняним стандартом [25, 21]

Витрати	МСФЗ	НП(С)БО
Визначення поняття	Не має точного визначення витрат, до витрат можна віднести тільки витрати, що знижують економічну вигоду.	Визначає витрати як збитки або зобов'язання, що виникли станом на звітну дату
Облік та контроль	Обидва стандарти вимагають ведення бухгалтерського обліку та контролю витрат, включаючи правильність їх визнання, оцінку їх розміру і правильність ведення бухгалтерського обліку у фінансовій звітності	
Метод визнання	Витрати мають бути визнані в момент коли вони були фактично понесені. Також витрати можуть бути визнані до отримання доходу, якщо вони стосуються поточного або майбутнього періоду і стосуються отримання доходу	Витрати повинні бути визнані в тому періоді, коли вони були здійснені, а не коли отриманий первинний документ. Витрати не можуть бути визнані до отримання доходів.
Подання фінансової звітності	Обидва нормативи вимагають підготовки та подачі фінансової звітності, в якій повинна бути відображена діяльність підприємства, включаючи витрати, визнані за звітний період.	
Відстрочені витрати	Дозволено, визнавати відстрочені витрати для звітування у фінансовій звітності	Відстрочені витрати не визнаються та не розкриваються у фінансовій звітності.
Групування витрат	Вимагає обов'язкового групування витрат на окремі категорії	Не вимагають обов'язкового групування витрат на окремі категорії, але можуть бути встановлені правила для розбиття видатків.
Використання загальних понять і визначень	Багато понять і визначень, що використовуються в МСФЗ і НП(С)БО, є загальними, що полегшує порівняння і аналіз фінансової звітності різних компаній.	

Джерело: складено автором на основі [25]

Отже, існують як відмінність, так і схожість у порівнянні різних нормативів, що застосовується до витрат підприємства, але в обох випадках витрати є важливими елементами фінансового звіту підприємства.

1.2 Методи управління витратами та їх зниження

У процесі управління підприємством у сучасних умовах менеджери приділяють велику увагу всім аспектам управління витратами, оскільки отримання фінансового результату залежить у тому числі від ефективної роботи у цій галузі. Однак найчастіше основною метою управління витратами є їх аналіз та зниження. Управління витратами дозволяє не тільки виявляти резерви для зниження витрат до раціонального рівня та можливості підвищення результативності використання ресурсів, а й підвищити ефективність діяльності, що дозволяє виявляти вузькі місця у фінансовій системі підприємства.

У практичній діяльності з управління витратами необхідно спочатку провести ймовірнісний аналіз витрат, тобто класифікувати витрати на змінні, що залежать від зміни обсягів виробництва (сировина, матеріали, паливо та енергія виробничого призначення, відрядна заробітна плата основних працівників), та постійні, не залежні від зміни обсягів виробництва (матеріали, паливо та енергія загальновиробничого призначення, амортизація будівель, споруд та обладнання, заробітна плата погодинна основних працівників, комерційні витрати та ін.), тобто виділити елементи витрат, оскільки саме на цій класифікації ґрунтуються дії з прогнозування фінансового результату, у тому числі витрат підприємства [7].

Для обґрунтування вироблення цінової та асортиментної політики, як правило, застосовують розподіл витрат на прямі та непрямі з подальшим розрахунком проміжної маржі як результату від реалізації, отриманого після вирахування з виручки прямих змінних та прямих постійних витрат.

Управління витратами є важливою складовою системи управління підприємством і передбачає виконання всіх функцій, властивих управлінню будь-яким об'єктом, тобто включає планування витрат, облік та аналіз, мотивацію та контроль витрат.

Планування витрат (витрат) найбільш трудомісткий процес на кожному підприємстві. Він включає в себе планування витрат на продукцію, планування витрат за елементами та за статтями. Облік та аналіз витрат необхідний для підготовки планових рішень на наступний період; для оцінки ефективності використання всіх ресурсів підприємства, виявлення резервів зниження витрат. Мотивація у процесі управління витратами передбачає проведення заходів щодо впливу на учасників виробництва, що спонукають до дотримання встановлених планом величин витрат та до пошуку можливості їх зниження.

План-факт контроль у процесі управління витратами дозволяє виявити причини відхилень, забезпечуючи тим самим найбільш зворотний зв'язок. Як засіб для контролю план витрат може бути дуже ефективний як інструмент, що дозволяє задавати межі відповідальності та повноважень нижчестоячих менеджерів та аналізувати ефективність роботи та якості планування (наприклад, на основі аналізу відхилень) [19].

Завданнями управління витратами на практиці господарювання є: обґрунтування витрат організації на всіх напрямках діяльності (витрати на персонал, витрати на матеріали, витрати на утримання обладнання, на просування продукції, на послуги допоміжної діяльності та ін.), визначення економічних наслідків за можливих відхиленнях від наміченого плану та прийняття ефективних управлінських рішень.

Найскладнішим процесом в управлінні витратами, у тому числі плануванні витрат, є складання калькуляції. Калькуляція собівартості – заключний етап обліку витрат на виробництво та виходу продукції, це не просто метод бухгалтерського обліку, а найважливіша частина облікового

процесу, що дозволяє згрупувати витрати та обчислити собівартість продукції за допомогою конкретних методів.

Під собівартістю прийнято розуміти вартісну оцінку використовуваних у процесі виробництва продукції (робіт, послуг) природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних фондів, трудових ресурсів, а також інших витрат на її виробництво та реалізацію. Таким

Таким чином, собівартість включає всі витрати, пов'язані не тільки з виробництвом продукції, а також з її реалізацією. Обчислення собівартості одиниці продукції або всієї товарної (реалізованої) продукції прийнято називати калькуляцією [1].

При класифікації за способом включення до собівартості продукції витрати поділяють на прямі, які відносяться до конкретного виду продукції та непрямі - витрати, які неможливо віднести до конкретного виду продукції, оскільки вони потрібні для всього виробничого процесу одночасно.

Щоб визначити собівартість продукції, необхідно провести розрахунки за таким методом[13]:

1. Визначити суму основних витрат на виробництво кожного виду продукції;
2. Визначити загальну суму основних витрат на виробництво продукції;
3. Підсумовувати загальновиробничі витрати;
4. Підсумовувати загальногосподарські витрати;
5. Знайти коефіцієнт розподілу шляхом розподілу загальновиробничих (загальногосподарських) витрат на загальну суму основних витрат.
6. Розподілити за видами продукції суми загальновиробничих (загальногосподарських) витрат за допомогою коефіцієнта розподілу;
7. Визначити повну собівартість випуску кожного виду продукції;
8. Визначити повну собівартість одиниці продукції кожного виду.

Цей метод калькулювання собівартості вважається традиційним для багатьох галузей виробництва. Цей метод універсальний, він дозволяє застосувати його не тільки в управлінському, а й у бухгалтерському обліку,

також він досить простий і не трудомісткий. Він може використовуватися на тих підприємствах, де обсяг продукції не більше 10 видів, для найбільшого виробництва необхідна спеціалізована програма.

До основних методів управління витратами відносять такі, як: стандарт-костинг, директ-костинг, система "just-in-time", функціонально-вартісний аналіз, таргет-костинг, метод аналізу та оптимізації витрат, ABC-аналіз, CVP-аналіз.

1. ABC-аналіз, чи метод функціонального обліку витрат. Сутність методу полягає у розподілі суми витрат підприємства протягом періоду на певний вид продукції та визначається на основі витрат за відповідними процесами та операціями [24]. Методологія його проведення заснована на так званому принципі Парето, який передбачає, що для досягнення 80% очікуваного результату достатньо здійснювати управління 20% факторів його формування. Угрупування здійснюється за трьома категоріям об'єктів: А, В, С.

2. Стандарт-костинг. Сутність методу у тому, що з ньому використовуються стандарти. Вони потрібні, щоб визначити "єдиний найкращий шлях" використання праці та матеріалів. Ця система обліку отримала назва "стандарт-костинг". Головне у цій системі – контроль за точним виявленням відхилень від встановлених стандартів витрат [24].

3. Дірект-костинг. Сутність системи "дірект-костинг" полягає в тому, що залишки готової продукції враховуються за прямими виробничими витратами, які залежать від обсягу виробництва, тобто із змінними витратами [4].

4. Система "just-in-time" ("точно вчасно"). Сутність системи у тому, щоб виробляти продукцію тільки тоді, коли в ній існує потреба, і лише в тій кількості, яка потрібна покупцям [5].

5. Функціонально-вартісний аналіз (ФВА). ФВА – це метод системного дослідження функцій об'єкта, спрямований на мінімізацію витрат у сферах проектування, виробництва та експлуатації об'єкта, при збереженні або підвищенні його якості та корисності, це аналіз витрат на підставі споживчої вартості. ФВА – це метод системного дослідження об'єкта, спрямований на

підвищення ефективності використання матеріальних та трудових ресурсів [5].

6. Таргет-костинг. Система таргет-костинг передбачає розрахунок собівартості виробу заздалегідь встановленої ціни реалізації. Ця ціна визначається за допомогою маркетингових досліджень, тобто фактично очікуваною ринковою ціною продукту чи послуги.

7. Метод аналізу та оптимізації витрат (Strategic Cost Analysis – SCA). Відповідно до цього методу діяльність підприємства сприймається як ланцюжок створення споживчої вартості. Кожна ланка ланцюга розглядається як з позиції необхідності у виробничому процесі, так і з позиції спожитих їм ресурсів. Метод SCA використовує інформацію для стратегічних рішень щодо таких питань, як оцінка витрат на зміну атрибутів виробів та вимірювання вартості "кордонів", які необхідно подолати конкурентам для створення сталої конкурентної переваги (обсяг інвестицій).

8. CVP-аналіз. Він дозволяє оперативно оцінити вплив величини та структури витрат, обсягу продажу продукції на прибуток, зробити аналіз його залежності від рівня цін та структури виробництва. Усі наведені підходи дають можливість чіткої постановки цілей управління витратами у створюваній українськими підприємствами системи управління діяльністю підприємства, формує надійну наукову базу для вибору можливих способів на витрати. При цьому слід наголосити, що умовою успішного застосування названих підходів є прийняття до уваги наступних положень: жоден із розглянутих підходів не може вважатися універсальним для всіх підприємств; до вибору методів управління витратами слід підходити виходячи з конкретних управлінських завдань; вибір того чи іншого підходу пов'язаний із зіставленням вигод від його використання із витратами на його здійснення [18].

У контексті оптимального поєднання цих умов особливої уваги заслуговує система таргет-костинг, відрізняється специфічними обліково-аналітичними технологіями розробки інформації про витрати на управління ними.

Таким чином, технологія управління витратами і, як частина її здійснення, змінним витратам дозволить менеджменту підприємства отримати необхідні обґрунтування для прийняття різних управлінських рішень.

По-перше, при розробці довгострокових планів та стратегій розвитку підприємства, складанні різних прогнозів виробництва продукції, а також при визначенні передбачуваних фінансових результатів по різних сценаріях розвитку; дані прогнози можуть бути використані для вибору найбільш прийняттого варіанти функціонування підприємства у майбутньому.

По-друге, для оцінки результатів роботи підприємства з періодів, а також ефективного контролю його діяльності відповідно до плану виробленої стратегії.

По-третє, для ефективного використання матеріальних та фінансових ресурсів підприємства, придбання оптимального кількості сировини для виконання виробничої програми, вибору найбільш доцільного асортименту продукції, що має прибутковий збут, а також для встановлення необхідного обсягу ресурсів для реконструкції, модернізації основних засобів тощо [11].

Таким чином, управління витратами є важливим аспектом діяльності підприємства у сучасних ринкових умовах. Формування системи управління витратами на сучасному промисловому підприємстві, вважаємо, що має орієнтуватися на реалізацію наступних принципів: системності у процесі управління витратами; гнучкості та універсальності структури механізму; методична єдність на різних рівнях управління витратами; управління витратами на всіх стадіях життєвого циклу виробу від створення до утилізації; органічне поєднання зниження витрат з високою якістю продукції (робіт, послуг); недопущення зайвих витрат; широке використання ефективних методів зниження витрат; своєчасне інформаційне забезпечення про величину витрат; підвищення зацікавленості виробничих підрозділів підприємства у зниженні витрат.

Пошук резервів зниження собівартості товарів є елементом планової роботи підприємства. При цьому враховується впровадження нових засобів

праці, матеріалів, технологій, що знижують трудомісткість продукції, а також проведення комплексу організаційно-технічних заходів, спрямованих на зниження виробничого циклу товарів, які у комплексі здатні прискорити оборотність коштів підприємства, скоротити потребу в кредитних ресурсах та, відповідно, підвищити ефективність виробничо-комерційної діяльності підприємства.

Основні можливості зниження собівартості продукції мають різну природу [22]:

1) частина з них визначається зовнішніми факторами, що залежать від ринкової кон'юнктури як по виробленій продукції, так і за видами ресурсів, що використовуються;

2) інша частина відноситься до внутрішніх факторів, які визначають можливості ефективного використання підприємством усіх видів ресурсів та технологій, як екстенсивних, так і інтенсивних методів розвитку.

Найбільш докладно зниження собівартості продукції доцільно розглядати у межах калькуляційних статей.

1. Матеріальні витрати, що визначаються вартістю придбання матеріалів та їх необхідною кількістю. Вартість матеріалів обумовлена ціною підприємства постачальника, який при використанні довгострокових господарських договорів може давати певні знижки, а також пільгові умови постачання та оплати, які безпосередньо впливають на зниження витрат підприємства.

Кількість використовуваних матеріальних ресурсів також є величиною змінною, оскільки при вдосконаленні технології підприємства прагнуть скоротити відходи та оптимізувати різні види підготовчих операцій, включаючи контроль якості.

2. Витрати на напівфабрикати та комплектуючі вироби мають свої можливості зниження внаслідок підвищення рівня галузевої кооперації виробництва при розвитку ринку даної продукції. Загальновідоме негласне

правило, у якому чим вище рівень кооперації виробництва, тим нижча собівартість кінцевої продукції.

3. Витрати на заробітну плату основних виробничих робітників можуть знижувати собівартість продукції за допомогою зниження трудомісткості, яка в свою чергу залежить від використовуваних технологій, рівня прогресивності обладнання, кваліфікації робітників тощо.

У разі підвищення ефективності використання трудових ресурсів підприємства виникає питання відповідності рівня кваліфікації всіх категорій промислово-виробничого персоналу рівню складності завдань і робіт. Це стосується як інженерно-технічних працівників (конструкторів, технологів, розробників тощо), так і робітників [19].

Якщо рівень складності виконуваних завдань значно нижчий за рівень кваліфікації та творчої ініціативи виконавців, то можливе зниження якості результатів виконуваних завдань. Інакше підприємство може зіткнутися з підвищеними витратами, що безпосередньо позначиться на собівартості своєї продукції.

Досягти паритету у цій задачі практично не вдається. Аналогічно існує проблема відповідності рівня кваліфікації робітників рівню складності виконуваних робіт. При цьому порівнюються середні тарифні розряди робіт та середній тарифний розряд робітників.

4. Накладні витрати також є важливим елементом аналізу та можливого скорочення витрат підприємства через: оптимізацію чисельності управлінського персоналу; використання сучасних комп'ютерних технологій та програм в управлінні; освоєння співробітниками нових методів та засобів управління тощо.

Можливості зниження собівартості за окремими статтями дають змогу отримати об'єктивні дані про ефективність проведених підприємством організаційно-технічних та економічних заходів у поточному періоді та намітити можливі резерви на перспективу.

1.3 Оцінка ефективності управління витратами на підприємстві

Ефективність управління витратами доцільно визначати через:

- рівень досягнення цілей, на які спрямовувались витрати. У ситуаціях, коли насамперед важливо досягнути конкретної мети в обумовлений термін, часто не є важливим те, що витрати значно перевищують доходи;
- співвідношення результату та витрат на його досягнення. Часто керівництво орієнтується лише на отримання максимального результату за мінімальних витрат, хоча такий підхід не є доцільним в усіх випадках;
- тенденції зміни непродуктивних витрат. Тільки стійка динаміка зменшення непродуктивних витрат дає можливість стверджувати про оптимізацію різних процесів пов'язаних з використанням ресурсів на підприємстві;
- показники оцінювання ефективності управління витратами у виробничому процесі [11].

Обов'язково необхідно аналізувати окремі елементи витрат з метою деталізованого виявлення всіх причин, що зумовили позитивні та негативні зміни матеріальних витрат, витрат на оплату праці тощо;

- комплексний показник ефективності управління витратами підприємства. Якщо значення різних одиничних показників набувають протилежних значень на конкретний момент часу, то для прийняття оперативного рішення необхідно мати узагальнене значення ефективності управління витратами [6].

Крім того, чим ефективніше управління витратами, тим кращий фінансовий стан. Аналіз фінансово-економічного стану підприємства в умовах звичайної (передбачуваної) діяльності традиційно здійснюється шляхом аналізу:

- структури майна;
- динаміки зміни активів та джерел їх формування;
- показників ліквідності;

- показників фінансового стану;
- показників ділової активності;
- показників рентабельності.

Це ключові методи аналізу фінансово-економічного стану, які залишатимуться незмінними в методології дослідження. Поряд з цим, незважаючи на незмінність методології визначення ключових показників фінансової стійкості, трактування результатів аналізу передбачає деякі зміни.

Для того, щоб зрозуміти особливості аналізу фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану, необхідно перш за все дослідити основні чинники, які впливають на зміну фінансової стійкості підприємства. Необхідно зазначити, що всі підприємства на початку війни зменшили оборотність. Особливо це стосується непродовольчого сектору [9].

Підтримка показника оборотності на нормальному або прийнятному для підприємства рівні можлива тільки за умови організації гнучких каналів збуту. При аналізі показників оборотності активів, оборотних активів та запасів необхідно опиратися на довоєнний показник, відповідно до якого можна зробити висновок щодо ефективності діяльності підприємства. Якщо підприємство суттєво знижує обсяги збуту у порівнянні з довоєнним періодом, про ефективність діяльності свідчитиме показник рентабельності.

Рентабельність є ключовим показником, на який потрібно опиратися при побудові ефективної моделі управління витратами. Багато підприємств розуміють, що зупинка діяльності спричинить втрату ринку, який завойовувався впродовж багатьох років. Отже, узагальнимо особливості трактування показників фінансової стійкості підприємства в таблиці А.1 (Додаток А).

Основна мета аналізу фінансово-економічного стану підприємства – забезпечення фінансової можливості його розвитку в непередбачуваних умовах. Особливістю застосування аналітичних процедур в аналізі фінансово-економічного стану є те, що вони виступають найважливішим методом

отримання необхідних аудиторських доказів якісної перевірки. Аналіз фінансово-економічного стану підприємства має певні прийоми його здійснення (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Основні прийоми здійснення аудиту фінансового стану
підприємства

Прийоми	Ознаки
Горизонтальний (часовий) аналіз	Порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом
Вертикальний (структурний) аналіз	Визначення структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат
Трендовий аналіз	Порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників, очищеної від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів (за допомогою тренду здійснюється екстраполяція найважливіших фінансових показників на перспективний період, тобто перспективний прогностичний аналіз фінансового стану)
Аналіз відносних показників	Розрахунок відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язків показників
Порівняльний аналіз	Внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками самого підприємства та його дочірніх підприємств (філій), а також міжгосподарський аналіз показників даної фірми порівняно з показниками конкурентів або із середньо галузевими та середніми показниками
Факторний аналіз	Визначення впливу окремих факторів (причин) на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження. При цьому факторний аналіз може бути як прямим (власне аналіз), коли результативний показник розділяють на окремі складові, так і зворотним (синтез), коли його окремі елементи з'єднують у загальний результативний показник

Джерело: складено автором на основі [14]

За результатами аналізу фінансового стану складають висновок, в якому викладені виявленні недоліки у системі обліку та фінансової звітності за минулий рік чи декілька років; висновки щодо можливості безперервного функціонування підприємства, яке перевіряється протягом найближчого перспективного періоду, прогностичних фінансових показників.

Висновки до розділу 1

В процесі дослідження встановлено, що управління витратами є основним інструментом будь-якої бізнес-організації, що дозволяє їй конкурувати на ринку, використовуючи всі ресурси компанії, тому є однією з найважливіших умов розвитку і розширення організації.

Витрати організації є важливим економічним показником діяльності підприємств, оскільки витрати складаються з проблемних ресурсів. Вдале управління витратами - це прибуток для компанії, а прибуток є необхідною умовою існування бізнес-організації. Збереження та збільшення прибутку є основним завданням підприємств, в межах якого має вирішуватися проблема оптимізації витрат шляхом застосування різних методів управління витратами.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПАТ «ДНІПРОМЕТИЗ»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

ПАТ Дніпрометиз — одне з найбільших підприємств з виробництва металовиробів для промисловості та будівництва: сталевого дроту, електродів, цвяхів, кріплення і сіток, частка на українському ринку - близько 30%. Потужність підприємства - 120 тис. тонн в рік. Представимо в табл.2.1 основні відомості про підприємство.

Таблиця 2.1

Основні відомості про ПАТ «Дніпрометиз»

Назва	Характеристика
Повна назва	Приватне акціонерне товариство «Дніпрометиз»
Юридична адреса	місто Дніпро, 49000, проспект Слобожанський, будинок 20
Вид діяльності	24.34 Холодне волочіння дроту 43.21 Електромонтажні роботи 46.77 Оптова торгівля відходами та брухтом
Статутний капітал	83 479 696.00 грн

Джерело: складено автором

Представимо на рис.2.1 середньооблікову чисельність персоналу підприємства.

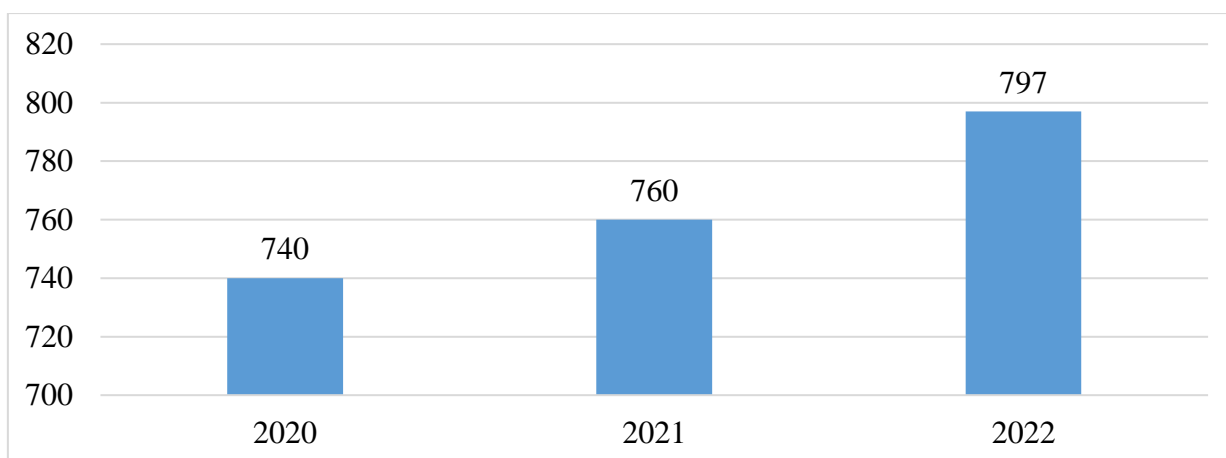

Рис.2.1. Динаміка середньооблікову чисельність персоналу ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки

Джерело: складено автором

Дані рис.2.1 свідчать, що середньооблікова чисельність персоналу мала тенденцію до зростання. Для здійснення діяльності окрім персоналу підприємство має бути забезпечене активами, динаміка яких представлена в табл.2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка активів ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Нематеріальні активи	74	67	59	-7	-8
Незавершені капітальні інвестиції	64025	44829	96695	-19196	51866
Основні засоби	358175	452110	450876	93935	-1234
Інвестиційна нерухомість	8366	7616	6865	-750	-751
Довгострокові фінансові інвестиції	0	9945	21438	9945	11493
Усього необоротні активи	430640	514567	575933	83927	61366
Запаси	261031	220043	234264	-40988	14221
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	100638	233361	223633	132723	-9728
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	4120	6829	64270	2709	57441
Дебіторська заборгованість з бюджетом	52120	61748	92549	9628	30801
Інша поточна дебіторська заборгованість	2801	5427	81456	2626	76029
Грошові кошти та їх еквіваленти	28050	3603	83950	-24447	80347
Інші оборотні активи	2334	3070	2322	736	-748
Усього оборотні активи	451229	534081	782443	82852	248362
Усього активів	902227	1048879	1358607	146652	309728

Джерело: складено автором

Дані табл.2.2 свідчать, що нематеріальні активи зменшились у 2021 році на 7 тис.грн, а у 2022 році - ще на 8 тис.грн. Незавершені капітальні інвестиції зменшились у 2021 році на 19196 тис.грн., а у 2022 році, навпаки, зросли на 51866 тис.грн. Основні засоби зросли на 92935 тис.грн у 2021 році, а у 2022 році, навпаки, зменшились на 1243 тис.грн. Загальна вартість необоротних активів зросла на 83927 тис.грн. у 2021 році, а у 2022 році - ще на 61366 тис.грн. Запаси у 2021 році зменшились на 40988 тис.грн., а у 2022 році, навпаки, зросли на 14221 тис.грн. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зросли у 2021 році на 132723 тис.грн., а у 2022 році, навпаки,

зменшилась на 9728 тис.грн. Грошові кошти та їх еквіваленти у 2021 році зменшились на 24447 тис.грн., а у 2022 році, навпаки, зросли на 80347 тис.грн. Загальна вартість оборотних активів зросла у 2021 році на 82852 грн, а у 2022 році - ще на 248362 тис.грн. Загальна вартість активів зросла у 2021 році на 146652 тис.грн., а у 2022 році - ще на 309728 тис.грн.. В табл.2.3 представимо структуру активів ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки.

Таблиця 2.3

Структура активів ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки, %

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Нематеріальні активи	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00
Незавершені капітальні інвестиції	7,10	4,27	7,12	-2,82	2,84
Основні засоби	39,70	43,10	33,19	3,41	-9,92
Інвестиційна нерухомість	0,93	0,73	0,51	-0,20	-0,22
Довгострокові фінансові інвестиції	0,00	0,95	1,58	0,95	0,63
Усього необоротні активи	47,73	49,06	42,39	1,33	-6,67
Запаси	28,93	20,98	17,24	-7,95	-3,74
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	11,15	22,25	16,46	11,09	-5,79
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	0,46	0,65	4,73	0,19	4,08
Дебіторська заборгованість з бюджетом	5,78	5,89	6,81	0,11	0,93
Інша поточна дебіторська заборгованість	0,31	0,52	6,00	0,21	5,48
Грошові кошти та їх еквіваленти	3,11	0,34	6,18	-2,77	5,84
Інші оборотні активи	0,26	0,29	0,17	0,03	-0,12
Усього оборотні активи	50,01	50,92	57,59	0,91	6,67

Джерело: складено автором

Дані табл.2.3 свідчать, що в структурі активів підприємства переважають оборотні активи. При цьому, за досліджуваний період їх питома вага мала тенденцію до зростання за досліджуваний період. В структурі оборотних активів найбільшу питому вагу мають запаси та дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги. У 2020 та 2022 році на підприємстві переважали запаси, а у 2021 році, навпаки, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги.

У структурі необоротних активів переважають основні засоби. Зазначену структуру активів можна характеризувати як легку тобто мобільну.

Представимо в табл.2.4 динаміку джерел фінансування активів підприємства за досліджуваний період.

Таблиця 2.4

Динаміка джерел фінансування активів ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Зареєстрований капітал	83480	83480	83480	0	0
Додатковий капітал	8885	9082	11363	197	2281
Резервний капітал	3776	3776	3776	0	0
Нерозподілений прибуток	39244	214508	240080	175264	25572
Усього власний капітал	135385	310846	338699	175461	27853
Відстрочені податкові зобов'язання	5313	5020	1490	-293	-3530
Пенсійні зобов'язання	13935	17197	14073	3262	-3124
Довгострокові кредити банків	184613	148649	53575	-35964	-95074
Інші довгострокові зобов'язання	0	0	119915	0	119915
Усього ДЗ	203861	170866	189053	-32995	18187
Короткострокові кредити банків	131083	172027	356372	40944	184345
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	274599	252842	312456	-21757	59614
Кредиторська заборгованість з бюджетом	4071	4364	11358	293	6994
Кредиторська заборгованість зі страхування	1921	2509	2365	588	-144
Кредиторська заборгованість з оплати праці	6797	9242	10645	2445	1403
Кредиторська заборгованість за одержаними авансами	20611	36628	17111	16017	-19517
Поточне забезпечення	13323	15956	20613	2633	4657
Інші поточні зобов'язання	69858	73599	99935	3741	26336
Усього поточні зобов'язання	522327	567167	830855	44840	263688
Усього джерел фінансування	902227	1048879	1358607	146652	309728

Джерело: складено автором

Дані табл.2.4 свідчать, що власний капітал збільшився у 2021 році на 175461 тис.грн., а у 2022 році - ще на 27853 тис.грн. Зростання відбулось за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку за досліджуваний період. Довгострокові зобов'язання зменшились у 2021 році на 32995 тис.грн., а у 2022 році, навпаки, зросли на 18187 тис.грн. Поточні зобов'язання зросли у 2021 році на 44840 тис.грн., а у 2022 році, навпаки, зросли на 263688 тис.грн.

Представимо в табл.2.5 структуру джерел фінансування активів підприємства за досліджуваний період.

Таблиця 2.5

Структура джерел фінансування активів ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Зареєстрований капітал	9,25	7,96	6,14	-1,29	-1,81
Додатковий капітал	0,98	0,87	0,84	-0,12	-0,03
Резервний капітал	0,42	0,36	0,28	-0,06	-0,08
Нерозподілений прибуток	4,35	20,45	17,67	16,10	-2,78
Усього власний капітал	15,01	29,64	24,93	14,63	-4,71
Відстрочені податкові зобов'язання	0,59	0,48	0,11	-0,11	-0,37
Пенсійні зобов'язання	1,54	1,64	1,04	0,10	-0,60
Довгострокові кредити банків	20,46	14,17	3,94	-6,29	-10,23
Інші довгострокові зобов'язання	0,00	0,00	8,83	0,00	8,83
Усього ДЗ	22,60	16,29	13,92	-6,30	-2,38
Короткострокові кредити банків	14,53	16,40	26,23	1,87	9,83
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	30,44	24,11	23,00	-6,33	-1,11
Кредиторська заборгованість з бюджетом	0,45	0,42	0,84	-0,04	0,42
Кредиторська заборгованість зі страхування	0,21	0,24	0,17	0,03	-0,07
Кредиторська заборгованість з оплати праці	0,75	0,88	0,78	0,13	-0,10
Кредиторська заборгованість за одержаними авансами	2,28	3,49	1,26	1,21	-2,23
Поточне забезпечення	1,48	1,52	1,52	0,04	0,00
Інші поточні зобов'язання	7,74	7,02	7,36	-0,73	0,34
Усього поточні зобов'язання	57,89	54,07	61,15	-3,82	7,08
Усього джерел фінансування	100	100	100	0,00	0,00

Джерело: складено автором

Дані табл.2.5 свідчать, що в структурі активів переважають позикові активи, найбільшу питому вагу серед якого займають поточні зобов'язання, у 2020 році їх питома вага становила 57,89 %, у 2021 році - 54,07 %, у 2022 році - 61,15 %. Довгострокові зобов'язання у 2020 році становили 22,6 %, у 2021 році - 16,29 %, у 2022 році - 13,92 %. Питома вага власного капіталу у 2020 році становила 15,01 %, у 2021 році - 29,64 %, у 2022 році - 24,93 %.

Таким чином, можна зробити висновок, що підприємство залежить від кредиторів. Розглянемо в табл.2.6 динаміку майнового стану ПАТ

«Дніпрометиз» за 2020-2022 роки як складової частини оцінки фінансового стану підприємства.

Таблиця 2.6

Динаміка майнового стану ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки

Показник	Рік			Відхилення (+/-)	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021
Фондовіддача	3,47	5,42	5,49	1,94	0,07
Фондомісткість	0,29	0,18	0,18	-0,10	0,00
Фондоозброєність	484,02	594,88	565,72	110,86	-29,17
Рентабельність основних засобів	-0,09	0,34	0,06	0,43	-0,28
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	1,05	1,04	1,36	-0,01	0,32

Джерело: складено автором

Дані табл.2.6 свідчать, що на ПАТ «Дніпрометиз» підприємство має не повністю автоматизований процес виробництва, так як показник фондоозброєності має тенденцію до зниження, тобто підприємство потребує технічного переоснащення. Рентабельність основних засобів у 2021-2022 роки була позитивною, що свідчить про покращення ефективності управління формуванням та використанням основних засобів. Коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів свідчить про «легку» структуру активів, тобто мобільну.

Розглянемо в табл.2.7 динаміку фінансової стійкості ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки.

Таблиця 2.7

Динаміка фінансової стійкості ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки

Показник	Роки			Відхилення	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021
Коефіцієнт фінансової незалежності, автономії	0,15	0,30	0,25	0,15	-0,05
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	- 0,65	-0,38	- 0,30	0,27	0,08
Коефіцієнт маневрування власного капіталу	- 2,18	-0,66	- 0,70	1,53	-0,05
Коефіцієнт фінансового ризику	5,36	2,37	3,01	-2,99	0,64

Джерело: складено автором

Розрахувавши коефіцієнти фінансової стійкості за останні три роки можемо зробити наступні висновки:

- підприємство на 25 % фінансується за рахунок власних коштів у 2022 році та є фінансово залежним від кредиторів;

- підприємство незабезпечене власними оборотними коштами, тому не може розширювати діяльність;

- коефіцієнт фінансового ризику значний, що свідчить про відсутність фінансової стійкості підприємства. Цей коефіцієнт важливий для інвесторів, які розглядають це товариство як вкладення коштів. Їх приваблюють підприємства із значним переважанням власного капіталу.

Таблиця 2.8

Абсолютні показники фінансової стійкості підприємства

Показник	2020 рік, тис. грн	2021 рік, тис. грн	2022 рік, тис.грн.
1. Постійні пасиви	135385	310846	338699
2. Активи, що важно реалізуються	430640	514567	575933
3. Власні обігові кошти	-295255	-203721	-237234
4. Довгострокові зобов'язання	203861	170866	189053
5. Наявність постійних та довгострокових пасивів для фінансування запасів	-91394	-32855	-48181
6. Короткострокові кредити банків	131083	172027	356372
7. Загальна сума основних джерел фінансування запасів	39689	139172	308191
8 Запаси	261031	220043	234264
9. Надлишок (нестача) власних обігових коштів	-556286	-423764	-471498
10. Надлишок (нестача) власних обігових коштів та довгострокових зобов'язань	-352425	-252898	-282445
11. Надлишок (нестача) основних джерел фінансування запасів	-221342	-80871	73927

Джерело: складено автором

Дані табл.2.8 свідчать про нестійкий фінансовий стан підприємства, є неплатоспроможним, не може покривати запаси та не має дефіцит власних

оборотних коштів. Аналіз ліквідності підприємства включає два основних етапи: аналіз згрупованих активів і пасивів підприємства; оцінка розрахованих основних показників ліквідності.

Таблиця 2.9

Показники ліквідності балансу ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки

Активи	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Пасиви	2020 р.	2021р. р.	2022 р.
1. Найбільш ліквідні активи, А1	28050	3603	83950	1.Найбільш термінові зобов'язання, П1	30799 9	30558 5	35393 5
2. Активи, що швидко реалізуються, А2	15967 9	30736 5	46190 8	2.Короткостроков і пасиви, П2	13108 3	17202 7	35637 2
3. Активи, що повільно реалізуються, А3	26336 5	22311 3	23658 6	3.Довгострокові пасиви, П3	20386 1	17086 6	18905 3
4. Активи, що важко реалізуються А4	35817 5	45211 0	45087 6	4.Постійні пасиви, П4	13538 5	31084 6	33869 9

Джерело: складено автором

Баланс вважають абсолютно ліквідним, якщо $A1 \geq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$, $A4 \leq P4$. При цьому якщо виконуються перші три обов'язкові умови ліквідності $A1 \geq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$, то виконується і остання нерівність $A4 \leq P4$, яка має балансувальний характер та підтверджує наявність у суб'єкта господарювання власних оборотних коштів і означає дотримання мінімальної умови фінансової стійкості. Дані табл.2.9 свідчать, що у 2019-2021 роках складається наступна нерівність:

2020: $A1 < P1$, $A2 > P2$, $A3 > P3$, $A4 > P4$;

2021: $A1 < P1$, $A2 > P2$, $A3 > P3$, $A4 > P4$;

2022: $A1 < P1$, $A2 > P2$, $A3 > P3$, $A4 > P4$.

Таким чином, можна зробити висновок, що за досліджуваний період підприємство мало неліквідний баланс. Наступним етапом аналізу ліквідності є дослідження відповідних фінансових коефіцієнтів (табл.2.10.).

Таблиця 2.10

Динаміка коефіцієнтів ліквідності ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки

Показник	Рік			Відхилення (+/-)	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021
Коефіцієнт поточної ліквідності, покриття	0,86	0,94	0,94	0,08	0,00
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,05	0,01	0,10	-0,05	0,09
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,31	0,54	0,56	0,24	0,01
Чистий оборотний капітал, тис. грн	71098,00	-33086,00	-48412,00	38012,0	-15326,00
Загальний коефіцієнт співвідношення дебіторської заборгованості і кредиторської заборгованості	0,52	1,01	1,31	0,49	0,30

Джерело: складено автором

В результаті проведених розрахунків в табл.2.10 можемо зробити наступні висновки:

- коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) показує, що ПАТ «Дніпрометиз» за досліджуваний період не здатне погасити поточні зобов'язання тільки за рахунок поточних (оборотних) активів.

- коефіцієнт абсолютної ліквідності та коефіцієнт швидкої ліквідності не відповідають нормативному значенню та показує, що підприємство має проблеми з платоспроможністю;

- на підприємстві за досліджуваний період відсутній чистий оборотний капітал, що свідчить про неможливість підприємства погасити свої короткострокові зобов'язання та відсутність резервів для розширення діяльності. Проте таке високе значення чистого оборотного капіталу на ПАТ «Дніпрометиз» свідчить про неефективне використання фінансових ресурсів.

З метою оцінки фінансового стану підприємства доцільно проаналізувати основні показники ділової активності (табл.2.11).

Якщо показники ефективності ділової активності зростають з часом це є свідченням більш ефективного управління активами та пасивами підприємства.

Таблиця 2.11

Динаміка ділової активності ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки

Показник	Рік			Відхилення	
	2019	2020	2021	2021/2020	2022/2021
Коефіцієнт оборотності					
Активів	1,38	2,33	1,82	0,96	-0,51
Дебіторської заборгованості	7,78	7,97	5,36	0,18	-2,61
Кредиторської заборгованості	4,04	8,01	6,99	3,98	-1,02
Запасів	4,76	11,13	10,56	6,36	-0,56
Основних засобів	3,47	5,42	5,49	1,94	0,07
Власного капіталу	9,18	7,88	7,31	-1,30	-0,57
Термін погашення, дні					
Дебіторської заборгованості	46,25	45,20	67,20	-1,05	22,01
Кредиторської заборгованості	89,21	44,94	51,49	-44,27	6,56

Джерело: складено автором

З даних таблиці можна зробити наступні висновки:

- коефіцієнт оборотності активів за досліджуваний період мало тенденцію до збільшення у 2022 році порівняно з 2020 роком, проте зменшення порівняно з 2021 роком, що свідчить про менш ефективне використання своїх ресурсів підприємством у 2022 році порівняно з 2021 роком. Для підвищення цього показника можна продати частину невикористовуваних активів;

- коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2022 році порівняно з попереднім періодом зменшився, що є негативним моментом в діяльності підприємства, який свідчить про зростання дебіторської заборгованості, так як дебітори відволікають фінансові ресурси підприємства, тому чим швидше вони розраховуються, тим більш забезпеченіше фінансовими ресурсами буде підприємство;

- коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості мав тенденцію до зменшення, що свідчить про збільшення покупок у кредит;

- коефіцієнт оборотності основних фондів (фондовіддача) у 2022 році зменшився. Зменшення відбулось переважно за рахунок збільшення вартості основних фондів на підприємстві;

- значення коефіцієнта оборотності запасів мав тенденцію до зменшення у порівнянні 2021 та 2022 року. Чим вище оборотність запасів підприємства, тим більш ефективним є виробництво і тим менша потреба в оборотному капіталі для його організації, таким чином зменшення оборотності запасів є негативним моментом в діяльності підприємства;

- коефіцієнт оборотності власного капіталу у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшився на незначний відсоток, що свідчить про погіршення ефективності управління власним капіталом.

2.2 Аналіз системи управління витратами підприємства

В цілях поглибленого вивчення складу і структури витрат ПАТ «Дніпрометиз» розглянемо склад і динаміку витрат підприємства за функціональним призначенням (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Функціональний склад і динаміка витрат ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення		Темп приросту 2022/2020, %
				2021/2020	2022/2021	
Собівартість реалізації	1094111	2107323	2084128	1013212	-23195	90,49
Адміністративні витрати	68148	86753	95886	18605	9133	40,70
Витрати на збут	50647	87026	126111	36379	39085	149,00
Інші операційні витрати	13754	20494	75334	6740	54840	447,72
Фінансові витрати	33854	37876	55280	4022	17404	63,29
Інші витрати	57464	117	102223	-57347	102106	77,89

Джерело: складено автором

Дані табл. 2.12 свідчать, що собівартість реалізованої продукції збільшилась у 2021 році на 1013212 тис.грн., а у 2022 році, навпаки, зменшився на 23195 тис.грн. При цьому, у 2022 році порівняно з 2020 роком собівартість зросла на 90,49 %. Адміністративні витрати зросли у 2021 році на 18605

тис.грн., а у 2022 році - ще на 9133 тис.грн. У 2022 році порівняно з 2020 роком темп приросту адміністративних витрат становив 40,7 %. Витрати на збут у 2021 році зросли на 36379 тис.грн., а у 2022 році - ще на 39085 тис.грн. У 2022 році порівняно з 2020 роком витрати на збут зросли на 149 %.

Інші операційні витрати зросли у 2021 році на 6740 тис.грн., а у 2022 році на 54840 тис.грн порівняно з 2021 роком. У 2022 році порівняно з 2020 роком інші операційні витрати зросли на 447,72 %. Фінансові витрати зросли у 2021 році на 4022 тис.грн., а у 2022 році - ще на 17404 тис.грн. У 2022 році порівняно з 2020 роком фінансові витрати зросли на 63,29 %. Інші витрати у 2021 році зменшились на 57347 тис.грн., а у 2022 році, навпаки, зросли на 102106 тис.грн. У 2022 році порівняно з 2020 роком інші витрати зросли на 77,89 %. Динаміку основних видів витрат операційної діяльності підприємства розглянемо більш детально на рис. 2.2.

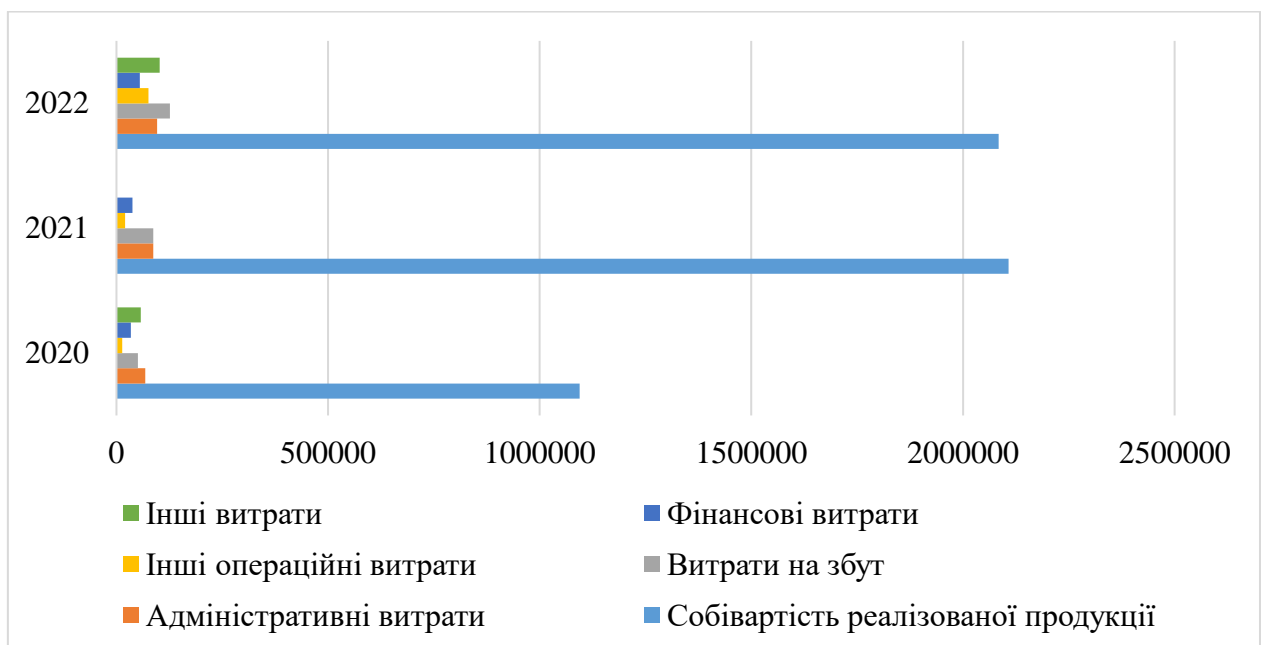

Рис.2.2. Динаміка витрат операційної діяльності ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки, тис.грн

Як бачимо, найбільш значні обсяги витрат підприємства у досліджуваному періоді відносилися до собівартості його продукції. При цьому, динаміка показника собівартості на підприємстві характеризувалася чітким зростаючим трендом і лише у 2022 році значення собівартості

реалізованої продукції знизилося – на 23,2 млн.грн. Розглянемо структуру витрат підприємства.

Таблиця 2.13

Структура витрат ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки, %

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Собівартість реалізації	83,01	90,07	82,09	7,06	-7,99
Адміністративні витрати	5,17	3,71	3,78	-1,46	0,07
Витрати на збут	3,84	3,72	4,97	-0,12	1,25
Інші операційні витрати	1,04	0,88	2,97	-0,17	2,09
Фінансові витрати	2,57	1,62	2,18	-0,95	0,56
Інші витрати	4,36	0,01	4,03	-4,36	4,02

Джерело: складено автором

Таким чином, найбільшу питому вагу в структурі витрат підприємства за досліджуваний період займає собівартість (більше 80 %). Розглянемо складові собівартості підприємства за 2020-2022 роки в табл.2.14.

Таблиця 2.14

Динаміка складу собівартості реалізованої продукції ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Сировина	867325	1767984	1710900	900659	-57084
Заробітна плата та відповідні нарахування	108716	142028	129704	33312	-12324
Комунальні та інші послуги	60963	107958	125920	46995	17962
Зміна залишків запасів	(46684)	(23170)	(7977)	23514	15193
Знос основних засобів	15942	23446	27257	7504	3811
Собівартість покупної продукції	12991	754	6618	-12237	5864
Інші витрати	74858	88323	91706	13465	3383
Всього	1094111	2107323	2084128	1013212	-23195

Джерело: складено автором

Дані табл.2.14 свідчать, що вартість сировини зросла у 2021 році на 900659 тис.грн., а у 2022 році, навпаки, зменшилась на 57084 тис.грн. Заробітна плата зросла у 2021 році на 33312 тис.грн., а у 2022 році, навпаки, зменшилась на 12324 тис.грн. Комунальні та інші послуги зросли у 2021 році на 46995 тис.грн., а у 2022 році - ще на 17962 тис.грн. Представимо в табл.2.15 структуру собівартості реалізованої продукції ПАТ «Дніпрометиз».

Таблиця 2.15

Структура собівартості реалізованої продукції ПАТ «Дніпрометиз» за
2020-2022 роки, %

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Сировина	79,27	83,90	82,09	4,63	-1,81
Заробітна плата та відповідні нарахування	9,94	6,74	6,22	-3,20	-0,52
Комунальні та інші послуги	5,57	5,12	6,04	-0,45	0,92
Зміна залишків запасів	-4,27	-1,10	-0,38	3,17	0,72
Знос основних засобів	1,46	1,11	1,31	-0,34	0,20
Собівартість покупної продукції	1,19	0,04	0,32	-1,15	0,28
Інші витрати	6,84	4,19	4,40	-2,65	0,21
Всього	100	100	100	0,00	0,00

Джерело: складено автором

Дані табл.2.15 свідчать, що в структурі собівартості реалізованої продукції найбільшу питому вагу займає сировина (більше 70 %), далі йде заробітна плата. Таким чином, продукція підприємства є матеріаломісткою. Представимо в табл.2.16 склад адміністративних витрат підприємства.

Таблиця 2.16

Динаміка складу адміністративних витрат ПАТ «Дніпрометиз» за
2020-2022 роки, тис.грн

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Заробітна плата	27445	42873	47119	15428	4246
Податки	22812	23354	27242	542	3888
Професійні послуги	4969	4570	7480	-399	2910
Комунальні послуги	1663	2985	3798	1322	813
Комісійні банків	1475	2411	2296	936	-115
Орендна плата за землю	1575	1719	1890	144	171
Амортизація необоротних активів	1335	1295	1351	-40	56
Матеріали	659	899	1136	240	237
Ремонт і обслуговування	1457	1949	926	492	-1023
Витрати на відрядження	112	218	740	106	522
Телекомунікаційні, поштові послуги, доставка	313	408	307	95	-101
Транспортні витрати	1198	546	0	-652	-546
Оренда автомобілів	569	406	0	-163	-406
Інші витрати	2568	3120	1601	552	-1519
Усього	68148	86753	95886	18605	9133

Джерело: складено автором

Дані табл.2.16 свідчать, що заробітна плата зростає на 15428 тис.грн. у 2021 році та на 4246 тис.грн. у 2022 році.

Податки у 2021 році зросли на 542 тис.грн., а у 2022 році - ще на 3888 тис.грн. Витрати на ремонт і обслуговування зросли на 492 тис.грн. у 2021 році, а у 2022 році, навпаки, зменшились 1023 тис.грн. Витрати на відрядження зросли у 2021 році на 106 тис.грн., а у 2022 році - ще на 522 тис.грн.

Транспортні витрати зменшились на 652 тис.грн 2021 році, а у 2022 році - ще на 546 тис.грн. Витрати на оренду автомобілів зменшилась на 163 тис.грн. у 2021 році, на 406 тис.грн. у 2022 році. Інші витрати зросли у 2021 році на 552 тис.грн., а у 2022 році, навпаки, зменшилась на 1519 тис.грн.

Представимо в табл.2.17 структуру адміністративних витрат підприємства за досліджуваний період.

Таблиця 2.17

Структура адміністративних витрат ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки, %

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Заробітна плата	40,27	49,42	49,14	9,15	-0,28
Податки	33,47	26,92	28,41	-6,55	1,49
Професійні послуги	7,29	5,27	7,80	-2,02	2,53
Комунальні послуги	2,44	3,44	3,96	1,00	0,52
Комісійні банків	2,16	2,78	2,39	0,61	-0,38
Орендна плата за землю	2,31	1,98	1,97	-0,33	-0,01
Амортизація необоротних активів	1,96	1,49	1,41	-0,47	-0,08
Матеріали	0,97	1,04	1,18	0,07	0,15
Ремонт і обслуговування	2,14	2,25	0,97	0,11	-1,28
Витрати на відрядження	0,16	0,25	0,77	0,09	0,52
Телекомунікаційні, поштові послуги, доставка	0,46	0,47	0,32	0,01	-0,15
Транспортні витрати	1,76	0,63	0,00	-1,13	-0,63
Оренда автомобілів	0,83	0,47	0,00	-0,37	-0,47
Інші витрати	3,77	3,60	1,67	-0,17	-1,93
Усього	100	100	100	0,00	0,00

Джерело: складено автором

Дані табл.2.17 свідчать, що в структурі адміністративних витрат займають заробітна плата та податки. Далі розглянемо склад витрат на збут підприємства за досліджуваний період.

Таблиця 2.18

Динаміка складу витрат на збут ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Заробітна плата	12864	19422	19333	6558	-89
Професійні послуги	956	465	2825	-491	2360
Комунальні послуги	688	970	1436	282	466
Знос основних засобів	551	725	795	174	70
Матеріали	2138	3719	3854	1581	135
Ремонт і обслуговування	911	2985	268	2074	-2717
Витрати на відрядження	74	51	135	-23	84
Транспортні витрати	29261	53078	94171	23817	41093
Оренда автомобілів	1035	1041	0	6	-1041
Інші витрати	2169	4570	3294	2401	-1276
Усього	50647	87026	126111	36379	39085

Джерело: складено автором

Дані табл.2.18 свідчать, що заробітна плата зросла на 6558 тис.грн. у 2021 році, а у 2022 році, навпаки, зменшилась на 89 тис.грн. Транспортні витрати зросли у 2021 році на 23817 тис.грн., а у 2022 році - ще на 41093 тис.грн. Представимо в табл.2.19 структуру витрат на збут підприємства за досліджуваний період.

Таблиця 2.19

Динаміка складу витрат на збут ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Заробітна плата	25,40	22,32	15,33	-3,08	-6,99
Професійні послуги	1,89	0,53	2,24	-1,35	1,71
Комунальні послуги	1,36	1,11	1,14	-0,24	0,02
Знос основних засобів	1,09	0,83	0,63	-0,25	-0,20
Матеріали	4,22	4,27	3,06	0,05	-1,22
Ремонт і обслуговування	1,80	3,43	0,21	1,63	-3,22
Витрати на відрядження	0,15	0,06	0,11	-0,09	0,05
Транспортні витрати	57,77	60,99	74,67	3,22	13,68
Оренда автомобілів	2,04	1,20	0,00	-0,85	-1,20
Інші витрати	4,28	5,25	2,61	0,97	-2,64
Усього	100	100	100	0,00	0,00

Джерело: складено автором на основі

Дані табл.2.19 свідчать, що в структурі витрат на збут найбільшу питому вагу становлять транспортні витрати, питома вага яких мала тенденцію до зростання. На другому місці за питомою вагою знаходиться заробітна плата.

Наступним розглянемо елементний склад витрат досліджуваного товариства, результати якого оформимо у табл. 2.20.

Таблиця 2.20

Елементний склад і динаміка операційних витрат ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки, тис. грн

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Матеріальні затрати	971133	1935626	1956402	964493	20776
Витрати на оплату праці	124757	173076	173104	48319	28
Відрахування на соціальні заходи	27356	35737	39002	8381	3265
Амортизація	21277	28833	32970	7556	4137
Інші операційні витрати	162697	269304	437828	106607	168524
Разом	1307220	2442576	2639306	1135356	196730

Джерело: складено автором

Дані табл.2.20 свідчать, що операційні витрати зросли на 1135356 тис.грн. у 2021 році, а у 2022 році - ще на 196730 тис.грн.

Матеріальні затрати зросли у 2021 році на 964493 тис.грн., а у 2022 році - ще на 20776 тис.грн. Витрати на оплату праці зросли на 48319 тис.грн., а у 2022 році - ще на 28 тис.грн. Відрахування на соціальні заходи зросли на 8381 тис.грн. у 2021 році, а у 2022 році - ще на 3265 тис.грн.

Амортизація зросла на 7556 тис.грн. у 2021 році, а у 2022 році - ще на 4137 тис.грн. Інші операційні витрати зросли у 2021 році ще на 106607 тис.грн. Найбільшим зростанням характеризуються інші операційні витрати. Найбільшу суму в операційних витратах займають матеріальні затрати, що є типовим для виробничого підприємства.

Таким чином, дослідження складу та структури витрат свідчить про матеріалоемність виробництва ПАТ «Дніпрометиз». Далі для повної оцінки проведемо оцінку ефективності системи управління витратами на підприємстві за досліджуваний період.

2.3 Оцінка ефективності системи управління витратами на підприємстві

Основними функціями системи управління витрат на ПАТ «Дніпрометиз» є: фінансовий аналіз, планування, оперативне регулювання, облік, контроль. Генеральний директор та Ревізійна комісія займається контролем та регулюванням витрат. Планування витрат здійснюється планово-економічним відділом та головним бухгалтером.

Аналіз витрат здійснюється за наступними етапами:

1. Аналіз кошторису витрат.
2. Аналіз собівартості продукції.
3. Аналіз витрат на 1 грн. випуску.

Основною функцією на підприємстві є планування собівартості. Річні кошториси підприємства складаються за допомогою нормативного методу: план виробничо-фінансової діяльності формується на основі планових показників зміни витрат на одиницю продукції, зміни собівартості окремих видів продукції, обсягу витрат на виробництво та реалізацію. При цьому, норми витрат (нормативи) забезпечують оцінку витрат на одиницю продукції, а кошторис – оцінку витрат на весь обсяг виготовленої продукції.

Об'єктами калькулювання на ПАТ «Дніпрометиз» є основні види продукції.

Як і будь-яке комерційне підприємство ПАТ «Дніпрометиз» прагне отримати прибуток. Для розуміння ефективності управління витратами варто розглянути формування фінансового результату. Динаміку фінансових результатів за досліджуваний період розглянемо в табл.2.21.

Дані табл.2.21 свідчать, що чистий дохід від реалізації продукції мав тенденцію до зростання. Так, у 2021 році він збільшився на 1205250 тис.грн., а у 2022 році - ще на 26201 тис.грн.

Валовий прибуток збільшився на 192038 тис.грн. у 2021 році, а у 2022 році - ще на 49396 тис.грн. Валовий прибуток збільшився за рахунок зменшення собівартості та зростання доходу від реалізації.

Таблиця 2.21

Динаміка фінансових результатів ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки, тис.грн

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Чистий дохід від реалізації продукції	1242946	2448196	2474397	1205250	26201
Собівартість реалізації	1094111	2107323	2084128	1013212	-23195
Валовий прибуток	148835	340873	390269	192038	49396
Інші доходи	29425	38496	80026	9071	41530
Адміністративні витрати	68148	86753	95886	18605	9133
Витрати на збут	50647	87026	126111	36379	39085
Інші операційні витрати	13754	20494	75334	6740	54840
Фінансові результати від операційної діяльності	45711	185096	172964	139385	-12132
Доходи від участі в капіталі	0	9945	11493	9945	1548
Інші фінансові доходи	12441	3471	1653	-8970	-1818
Інші доходи	0	20540	80	20540	-20460
Фінансові витрати	33854	37876	55280	4022	17404
Інші витрати	57464	117	102223	-57347	102106
Фінансові доходи від операційної діяльності	(33166)	181059	28687	214225	-152372
Чистий прибуток (збиток)	(33126)	154426	25572	187552	-128854

Джерело: складено автором

Інші доходи зросли у 2021 році на 9071 тис.грн., а у 2022 році - ще на 41530 тис.грн. Фінансовий результат від операційної діяльності у 2021 році збільшився на 139385 тис.грн., а у 2022 році, навпаки, зменшився на 12132 тис.грн. Доходи від участі в капіталі у 2021 році зросли на 9945 тис.грн., а у 2022 році - ще на 1548 тис.грн. З 2021 року підприємство є прибутковим, проте у 2022 році чистий прибуток зменшився на 128854 тис.грн. порівняно з 2021 роком. Таким чином, аналіз формування фінансових результатів підприємства свідчить, що на ПАТ «Дніпрометиз» досить результативно організовану управління собівартістю продукції. Найгірше співвідношення витрат з доходами спостерігається у фінансовій діяльності. Фінансові операції на підприємстві є збитковими за досліджуваний період.

Важливим напрямом аналізу в системі управління витратами є обґрунтування системи показників для оцінки ефективності управління

витратами. Традиційним узагальнюючим синтетичним показником ефективності раціоналізації витрат операційної діяльності є коефіцієнт дієздатності (або рівень витрат на 1 грн доходу). Цей показник має три різновиди: виробнича собівартість на 1 грн вартості товарної продукції; собівартість реалізованої продукції на 1 грн доходу; загальні операційні витрати на 1 грн доходу. Для оцінки ефективності управління витратами та дієвого їх контролю пропонується система показників, яку наведено в табл.2.22.

Таблиця 2.22

Оцінка ефективності витрат ПАТ «Дніпрометиз» за 2020-2022 роки

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Вхідні дані					
Чистий дохід	1242946	2448196	2474397	1205250	26201
Валовий прибуток	148835	340873	390269	192038	49396
Чистий прибуток	(33126)	154426	25572	187552	-128854
Адміністративні витрати	68148	86753	95886	18605	9133
Витрати на збут	50647	87026	126111	36379	39085
Операційні витрати	1307220	2442576	2639306	1135356	196730
Прибуток від операційної діяльності	45711	185096	172964	139385	-12132
Коефіцієнти					
Коефіцієнт питомих адміністративних витрат	0,05	0,03	0,04	-0,02	0,00
Коефіцієнт питомих витрат на збут	0,04	0,03	0,05	0,00	0,01
Загальні операційні витрати на 1 грн. операційних доходів	1,03	0,98	1,03	-0,05	0,05
Коефіцієнт питомої собівартості реалізованої продукції	0,86	0,85	0,82	-0,01	-0,03
Собівартість реалізованої продукції на 1 грн. ЧД	0,88	0,86	0,84	-0,02	-0,02
Частка постійних витрат у валовому прибутку	0,80	0,51	0,57	-0,29	0,06
Рівень адміністративних витрат у валовому прибутку	0,46	0,25	0,25	-0,20	-0,01
Рівень збутових витрат у валовому прибутку	0,34	0,26	0,32	-0,08	0,07
Рентабельність ОД	0,14	0,16	0,19	0,03	0,03
Рентабельність операційної діяльності	0,03	0,08	0,07	0,04	-0,01
Чиста рентабельність	-0,03	0,06	0,01	0,09	-0,05

Джерело: складено автором

Дані табл.2.22 свідчать, що економія витрат здійснювалась саме за рахунок собівартості, тобто за рахунок виробничих витрат. Зниження рівня витратомісткості матеріальних затрат відбувалося за рахунок скорочення матеріальних відходів та виробничого браку, а також за рахунок економії матеріальних ресурсів, яка могла позначитися на певних якісних показниках готових виробів. На підприємстві зросла рентабельність основної діяльності, проте зменшилась рентабельність операційної діяльності та чиста рентабельність на 1 та 5 % відповідно.

Висновки до розділу 2

Проаналізував систему управління витратами були виявлені наступні недоліки:

планування на ПАТ «Дніпрометиз» здійснюється лише на поточний рік. Планово-економічний відділ використовує ручну працю - збираючи витрати з «1 С:Підприємство», більша частина аналітики формується вручну в Excel. Інші спеціалізовані програмні продукти для здійснення економіко-фінансової оцінки виробничої діяльності організації, побудови бюджетних планів не використовуються.

- організація контролю також знаходиться на невисокому рівні, так як не визначені центри відповідальності, не має можливості оцінити дії керівників підрозділів;

- в організації не здійснюється щомісячний план-фактний аналіз для виявлення причин відхилень фактичних витрат від планових;

- не здійснюється аналіз виконання плану за підрозділами. Неможливо оцінити ефективність роботи окремих підрозділів, частково проводиться оцінка роботи цехів;

- відсутність системи стратегічного планування та антикризова програма, в тому числі з управління витратами в умовах кризи;

- інформаційне забезпечення та система планування побудована таким чином, що не дозволяє оперативно вносити корективи в бюджетні плани.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПАТ «ДНІПРОМЕТИЗ»

3.1 Проект підвищення ефективності управління витратами на підприємстві

Відповідно до проведеного аналізу управління витратами в ПАТ «Дніпрометиз» виявлені проблеми, які потребують вирішення. В табл.3.1 запропоновані рекомендації з впровадження заходів, направлених на оптимізацію управління витрат.

Таблиця 3.1

Комплекс заходів з удосконалення системи управління витратами на
ПАТ «Дніпрометиз»

-	Ризик	Шляхи вирішення
Відсутність антикризової програми	Воєнний стан може призвести до погіршення фінансового стану підприємства, а відсутність програми призведе до банкрутства	Впровадити стратегічне планування та контроль, розробити антикризову програму з програмою оптимізації витрат
Відсутність програмних продуктів, в тому числі дозволяючих вирішувати задачі управління витратами	Тривалі процеси збору та обробки інформації без використання програмних продуктів можуть призвести до неоперативності обміну даними та невчасного прийняття рішення з приводу управління витратами	Впровадити програмний продукт, який дозволяє підвищити швидкість обробки даних та ефективність управління витратами
В рамках бюджетування підприємством не здійснюються наступні процеси: не проводиться план-фактний аналіз; протягом року на здійснюється коректування бюджету	Не розробляються плани з оптимізації та зниження витрат	Удосконалення процесу бюджетування підприємства із застосуванням АВВ та АВС методів. Вибір та впровадження програмного продукту, який дозволяє здійснювати поточне та перспективне планування
Не визначені центри відповідальності	Відсутній контроль за діяльністю підрозділів та ефективністю витрат	Виділити центри відповідальності та визначити показники їх оцінки

Запропоновані шляхи рішення проблем на підприємстві розглянуті більш детально. Одним з напрямів удосконалення системи бюджетування на підприємстві є використання при їх побудові та коректування методів АВВ та АВС. В системі управлінського обліку інформації про витрати використовується не стільки для стану. А також бюджетні форми, як план руху грошових коштів чи балансовий лист, які слугують для цілей фінансового планування, а не бюджетування та контролю витрат. Традиційне бюджетування, яке використовує підприємство не дозволяє оцінити економічну ефективність окремих процесів. При стратегічній задачі оптимізації відсутність таких оцінок може привести до неправильних рішень: можуть бути скорочені витрати на ефективні процеси при одночасному збереженні економічно невиправданих витрат.

З точки зору бюджетування та контролю витрат одним з самих багатообіцяючих сучасних інструментів є АВВ - бюджетування на основі видів діяльності. Даний метод заснований на основі сучасного методу розрахунку собівартості продукції та процесів Activity Based Costing. На підприємствах, де частка накладних витрат досягла 40 %, умовне розподілення накладних витрат призводить до сильного викривлення собівартості.

Даний метод передбачає виділення на підприємстві ключових видів діяльності чи бізнес-процесів з подальшим розрахунком вартості кожного з них. В системі фінансового обліку формується інформація про виробничі витрати підприємства відповідно до правил бухгалтерського обліку. Така схема бюджетування є принципово новою для ПАТ «Дніпрометиз» у зв'язку з тим, що процес бюджетування відбувається в системі інтеграції управлінського та фінансового обліку; відбувається визначення вартості ресурсів на виконання певного виду робіт. Це дозволяє виявити неефективні бізнес-процеси на підприємстві.

Одним із сучасних підходів до характеристики діяльності підприємств є управління бізнес-процесами, що відбуваються в ньому. Акцент зміщується з функцій на бізнес-процеси, а діяльність підприємства розглядається як

складна бізнес-модель, що має ієрархію цілей, напрямки діяльності та функціонує як система взаємопов'язаних між собою бізнес-процесів. Цей підхід дозволяє здійснити моделювання та реінжиніринг бізнес-процесів з позиції їх ефективності. Ці фактори впливають на побудову інформаційної бази управлінського обліку.

Основним об'єктом обліку є бізнес-процес, який є ієрархією взаємопов'язаних операцій, спрямованих на випуск продукції певної якості, що відповідає вимогам споживача. При поєднанні з біхевіористичним підходом бізнес-процес представляють як потік послідовних операцій, що виконуються то одними, то іншими виконавцями по ланцюжку. У організації протікають численні процеси, які забезпечують заготівлю та зберігання ресурсів, безпосереднє виробництво продукції, її збут, і навіть управлінські процеси та інші. Кожен бізнес-процес має свої межі: вхід і вихід.

Система управлінського обліку та аналізу має забезпечити оцінку ефективності бізнес-процесів, центральне місце в якій займає визначення собівартості окремих операцій. Крім того, велике значення надається відображенню відомостей про дотримання термінів виконання операцій, кількості виробленої продукції, параметрах її якості та інше.

Центральне місце в управлінні витратами відводиться контролю над дотриманням встановлених норм. Обліково-контрольна та аналітична інформація, сформована в управлінському обліку, має забезпечити управління витратами за відхиленнями. Таке управління пов'язане з виконанням функцій контролю та передбачає ідентифікацію відхилень від встановленого рівня витрат, виявлення причин їх виникнення та вироблення координуючих дій для усунення диспропорцій та інших негативних наслідків (наприклад, зниження якості продукції, втрати при зберіганні).

При виявленні негативних відхилень управлінські дії по відношенню до витрат повинні здійснюватися на всіх стадіях діяльності організації (постачальної, виробничої, збутової). Особлива роль у вирішенні цієї

проблеми управління витратами відводиться організації диференційованого обліку витрат у межах встановлених норм і наднормативних витрат.

Особливу увагу слід звернути на їхню диференціацію на ефективні та неефективні. Ефективними витратами є витрати, що забезпечують отримання доходів від продукції; неефективні – це витрати невиробничого характеру, які забезпечують отримання доходу (втрати від шлюбу, простоїв, недостач; втрати під час зберігання та продажу тощо.).

Ефективні витрати пропонується поділити на витрати за нормами та відхиленнями від норм, що необхідно для управління витратами у системі бухгалтерського управлінського обліку. Неефективні витрати збільшують собівартість виробленої продукції, в основному за рахунок поганої організації виробництва та праці (вартість шлюбу, оплата простоїв).

У зв'язку з цим для вирішення проблеми інформаційного забезпечення прийнятих управлінських рішень необхідно передбачити окремі бухгалтерські рахунки для відображення ефективних витрат відповідно до затверджених норм та відхилень від норм. Така диференціація дозволяє забезпечити вирішення завдання бухгалтерського управлінського обліку – запобігання негативним результатам підприємницької діяльності (неспроможності та банкрутства) та виявлення внутрішньофірмових резервів забезпечення її фінансової стійкості та можливості відтворення різних видів капіталу (виробничого, фінансового, людського, природного, інтелектуального та репутаційного).

Крім того, для забезпечення контролю рівня витрат облікова система має передбачити їх класифікацію на регульовані та нерегульовані. До нерегульованих ми відносимо витрати, вартість (тарифи) за якими не можна змінити, вибираючи іншого постачальника (тарифи на електроенергію, вантажоперевезення тощо). Диференціація регульованих та нерегульованих витрат також може бути забезпечена шляхом побудови системи субрахунків.

При цьому, при впровадженні даного виду бюджетування на підприємстві варто виділити центри фінансової відповідальності та формування фінансової

структури підприємства. В якості центру відповідальності будуть виступати структурні підрозділи підприємства, керівник якого буде наділений правом прийняття рішень з використання ресурсів підприємства та відповідати за виконання встановлених планів.

Побудова фінансової структури обумовлює необхідність розробки бюджетів організації на основі виділення бізнес-процесів.

Центр витрат формують підрозділи, які для виконання своїх функціональних обов'язків споживають різні ресурси, які означають для підприємства витрати. Відповідно, вони відповідають за величину вироблених в результаті діяльності витрат.

Центр доходу визначає дохідну частину бюджету, який займається реалізацією готової продукції, тобто функціонально передбачений підрозділ для отримання доходу у вигляді виручки.

Таки чином, в якості нової моделі розробки фінансових планів підприємства пропонується методика розробки бюджетів на основі виділення центрів фінансової відповідальності за видами діяльності. Для реалізації бюджетного завдання необхідно встановити персональну відповідальність керівників структурних підрозділів та спеціалістів за виконанням бюджетних показників.

Для управління центрами відповідальності необхідно встановити наступні основні показники контролю:

- за центрами витрат - витрати на придбання активів (вхідні витрати) та витрати на виході. В даних підрозділах необхідно організувати нормування, планування та облік витрат на виробництво з метою спостереження контролю та управління витратами, а також оцінка їх використання. Показниками ефективності роботи центру витрат будуть мінімальні чи обґрунтовані відхилення від нормативів за всіма статтями витрат. Цим підрозділам потрібно також необхідно встановити показник якості продукції;

- за центрами доходів - доходи. Діяльність керівників оцінюється на основі отриманих доходів. Витрати підрозділу наявні, але за ними оцінка

діяльності підрозділу не здійснюється. Оцінкою результативності можуть слугувати обсяги реалізації, зростання числа клієнтів, надходження грошових коштів.

Такий підхід буде найбільш продуктивним для мотивації персоналу та оптимізації його чисельності.

Для підвищення ефективності функціонування системи бюджетування необхідна повна автоматизація процесу планування. Автоматизована система управління витратами (АСУВ) сприяє більш ефективному управлінню витратами. Використання нейронних мереж у системі управлінського обліку підприємства дозволить створити інтелектуальну платформу для прогнозування обсягів продажу, доходів та витрат підприємства, оптимізації управління запасами, аналізу фінансових ринків та прийняття рішень щодо управління портфелем інвестицій, виявлення нетипових операцій та шахрайства.

Використання нейронних мереж в управлінському обліку може підвищити ефективність та точність процесу управління витратами, сприяти прийняттю обґрунтованих рішень та забезпечувати конкурентні переваги підприємству. Використання технологій штучного інтелекту в управлінському обліку має значні переваги та відкриває нові можливості. Умовно переваги використання ШІ можна структурувати по трьох ключових групах:

- швидкість/оперативність— впровадження технологій штучного інтелекту в управлінський облік дозволить значно пришвидшити облікові та аналітичні процеси у зв'язку із тим, що швидкість штучного інтелекту перевищує людські можливості щодо опрацювання значного масиву даних в короткі терміни;

- продуктивність – ключова причина потенційного заміщення обліково-аналітичного персоналу штучним інтелектом, у зв'язку із тим, що штучний інтелект може швидше обробляти дані й формувати кінцеві звіти та прогнози, які в подальшому можуть бути використані при вдосконаленні облікової політики та стратегії розвитку підприємства;

- автоматизація – впровадження штучного інтелекту в управлінський облік витратами може бути реалізовано в межах повноцінного автоматизованого

та незалежного від облікового персоналу процесу, що дозволить систематично отримувати звіти стосовно різноманітних напрямів діяльності підприємства і швидко приймати рішення відповідно до кожного бізнес -процесу в цілому.

Саме в оптимізації витрат полягає основний резерв економії часових та грошових коштів. Узгодженість управлінських процесів, використання сучасних інструментів управління витратами, раціональне ведення економічної діяльності та оптимізація витрат є необхідними умовами забезпечення конкурентних переваг економічних об'єктів та збереження ними своїх ринкових позицій. З метою підвищення ефективності управління витратами підприємства пропонуємо реалізувати проєкт їх оптимізації на ПАТ «Дніпрометиз» на основі їх автоматизації.

При впровадженні в діяльність ПАТ «Дніпрометиз» автоматизованої інформаційної системи управління витратами будуть отримані такі результати:

- створення спільної інформаційної бази про всі аспекти діяльності підприємства;
- стандартизація всіх процесів, що протікають на підприємстві;
- створення бази для формування чесної та ефективної системи мотивації кожного працівника підприємства;
- чітке визначення та закріплення конкретного обов'язку за кожним співробітником організації, як наслідок: зниження витрат на контроль за діяльністю співробітників, збільшення продуктивності та ефективності діяльності працівників, підвищення лояльності співробітників компанії;
- структуризація процесу управління компанією;
- зниження собівартості товарів та послуг, що виробляються компанією;
- збільшення вільного грошового потоку від діяльності компанії;
- автоматизація всього процесу фінансового планування, в тому числі вибір різних сценаріїв розвитку подій, контроль за виконанням бюджету;
- можливість проведення план-факт аналізу, що дозволить виявити причини відхилень фактичних показників від планових.

Для автоматизації системи управління витратами ПАТ «Дніпрометиз» пропонується впровадження інформаційної системи SAP ERP, основною метою якої є підвищення ефективності управління витратами підприємства, у тому числі, матеріальними ресурсами, забезпечення контролю за їх витрачанням, збільшення балансового прибутку підприємства за рахунок зниження витрат на формування, зберігання, утримання, управління ресурсами підприємства, оптимізація фінансових взаємовідносин з постачальниками сировини та матеріалів.

До складу пакету SAP ERP входять такі блоки (рис. 3.1).

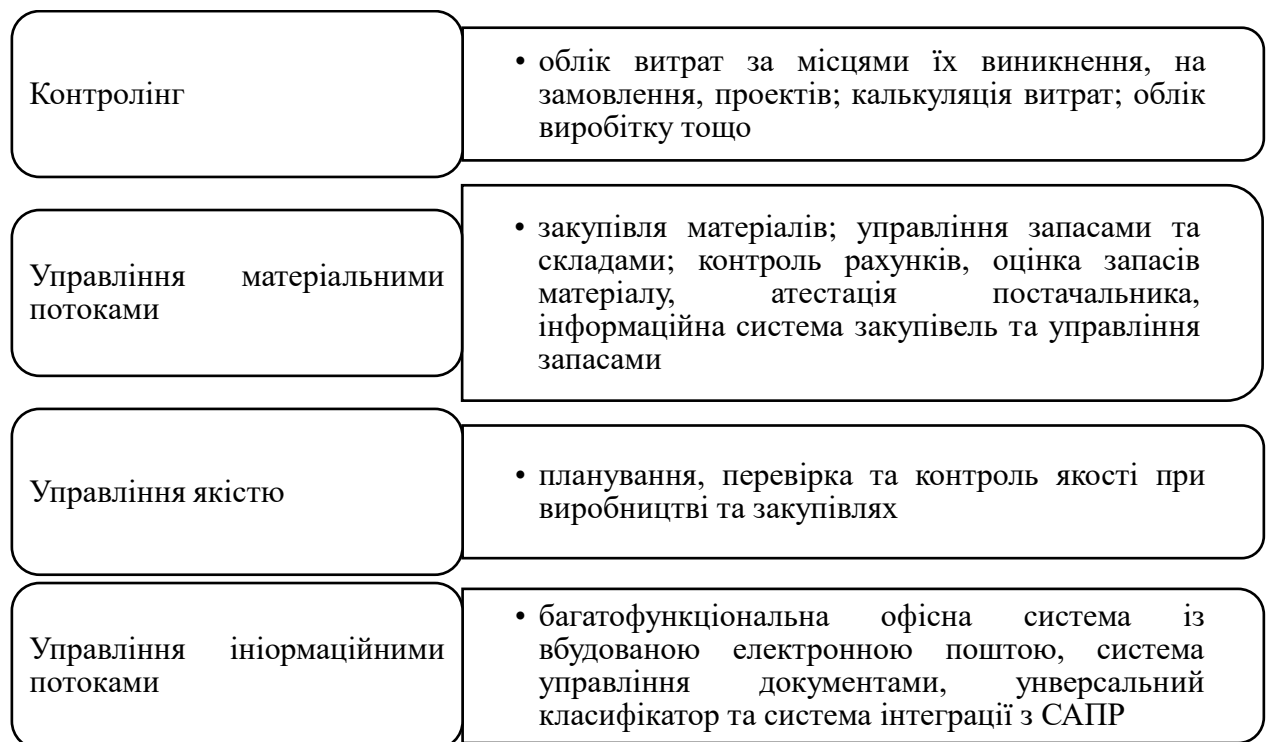

Рис.3.1. Основні блоки SAP ERP

Джерело: складено автором на основі

Таким чином, автоматизація системи управління витратами ПАТ «Дніпрометиз» дозволить забезпечити на підприємстві створення єдиної, чітко функціонуючої структури, що має доступну логіку та низьку трудомісткість у процесі контролю та управління, наслідком чого стане зростання ефективності формування витрат ПАТ «Дніпрометиз» що, у свою чергу, зробить більше якісну роботу підприємства в цілому. Оскільки, місія проєкту: підвищення

ефективності управління витратами на підприємстві, тому представимо в рис. 3.2 цілі проєкту методом SMART.

Враховуючи значний рівень значущості проєкту для ПАТ «Дніпрометиз» на підприємстві має бути створена якісна структура управління, яка дозволить забезпечити дотримання всіх принципів менеджменту, а також надасть можливість гарантувати оперативну реакцію на зміну умов внутрішнього чи зовнішнього середовища.

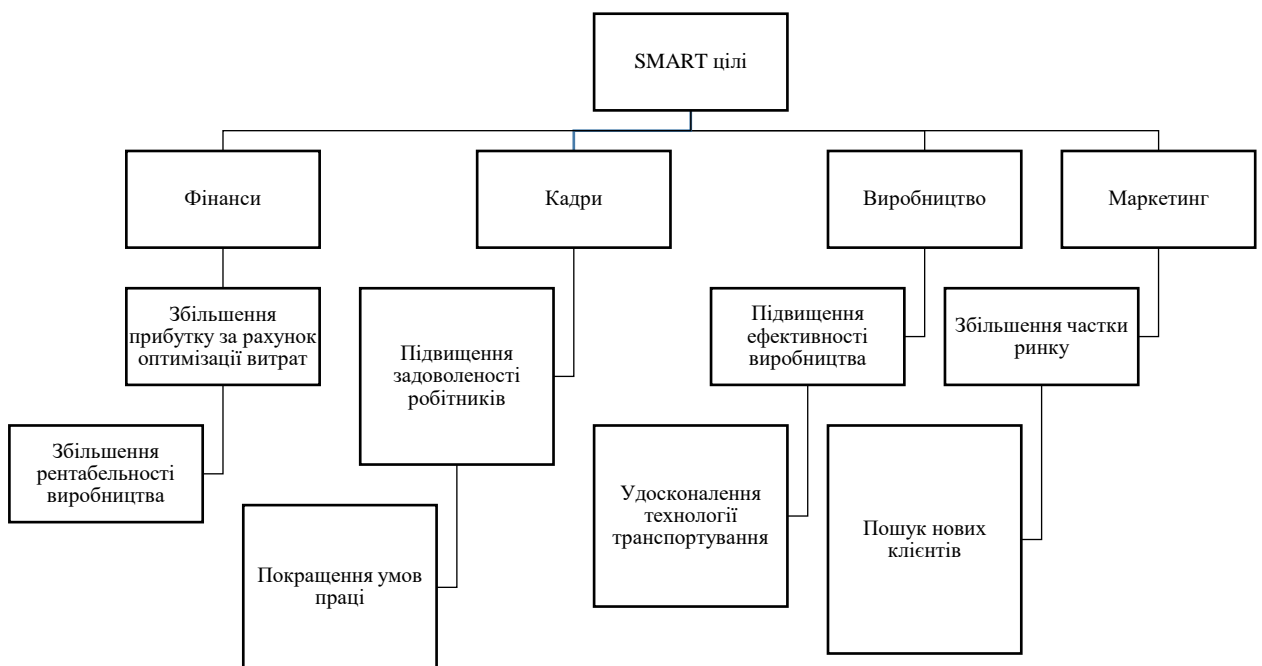

Рис. 3.2. SMART цілі проєкту

Джерело: складено автором

За безпосередню реалізацію проєкту відповідатиме керівник проєкту, який буде працювати з командою начальників департаментів (головним інженером, менеджером з якості, менеджером з закупівель, головним бухгалтером, фінансовим менеджером, менеджером проєкту, програмістом). Окремо варто зазначити, що для забезпечення ефективного контролю за використанням ресурсів проєкту та термінами його виконання, Рада проєкту повинна здійснювати взаємодію зі службою економічної безпеки, а також із фінансовим контролером, яким виступає фінансовий директор групи.

Необхідно відзначити, що переваги реалізації проєкту для різних стейкхолдерів є неоднорідними. А досягнення кожної з окреслених цілей є реальним за умови злагодженої та чіткої роботи кожного із учасників. Для забезпечення високої ефективності реалізації проєкту важливе значення має також дотримання термінів реалізації. Важливою частиною підвищення рівня управління витратами підприємства є кваліфікаційні кадри, тому від ефективного підбору команди проєкту та правильного розподілу системи ролей проєкту залежить досягнення головної мети підвищення ефективності управління витратами – досягнення цілей розвитку логістичної системи ПАТ «Дніпрометиз».

До ресурсів проєкту відносяться трудові ресурси, обладнання, матеріали та кошти. Крім того, вони поділяються на два основні класи: поновлювані, тобто ті, які можуть бути повторно використані на різних операціях проєкту (трудова ресурси, обладнання), та не поновлювані, які на операціях проєкту витрачаються та використовуватися більше не можуть (матеріали).

3.2 Оцінка ефективності проєкту підвищення ефективності управління витратами підприємства

Одним із важливих питань в управлінні витратами на основі системи автоматизації управління є питання планування потреби у ресурсах. Іноді існує така ситуація, коли підприємства не планують належним чином і не наділяють проєктну команду належними ресурсами, що на кінцевому етапі призводить до негативних результатів. Тому планування ресурсів має означати визначення того, які ресурси та в якій кількості будуть використані на роботах проєкту.

Представимо в табл. 3.1 планування трудових ресурсів проєкту, а у табл. 3.2 витрати на оплату праці в рамках проєкту. Для впровадження автоматизованої системи управління витратами пропонуємо використовувати

як наявні трудові ресурси, так і залучати персонал з хоча б мінімальним досвідом в автоматизації управління.

Таблиця 3.1

Діаграма Ганта для ПАТ «Дніпрометиз» для підвищення ефективності управління витратами підприємства

	1-й рік впровадження проекту			
	1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал
Виявлення шляхів удосконалення управлінських процесів на підприємстві		┌ └		
Розрахунок необхідних коштів та джерел для оптимізації витрат підвищення прибутку підприємства		←		
Побудова фінансового плану				
Оцінка ефективності бізнесу				
Підвищення раціонального використання ресурсів підприємства			└ →	

Джерело: складено автором

Поряд з визначеною діаграмою Ганта необхідно побудувати матрицю відповідальності (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2

Матриця відповідальності для ПАТ «Дніпрометиз» для підвищення ефективності управління витратами підприємства

Фаза	Відповідальний			
	A	B	C	D
Виявлення шляхів удосконалення управлінських процесів на підприємстві	B	П		
Розрахунок необхідних коштів та джерел для оптимізації витрат та підвищення прибутку підприємства	B1	П	П1	З
Побудова фінансового плану		B	П1	П
Оцінка ефективності бізнесу		B1	B	П1
Підвищення раціонального використання ресурсів підприємства			B1	B1
Позначення: B – виконавець роботи; B1 – відповідальна особа; П – особа, що підписує документ; П1 – особа, що погоджує інформацію в документі; З – особа, що затверджує документ.				

Джерело: складено автором

Таким чином, визначивши завдання проекту у табл. 3.3 визначимо планові потреби проекту у трудових ресурсах та витрати на них з урахуванням, що проект буде тривати 92 дні.

Таблиця 3.3

Заплановані потреби проєкту у трудових ресурсах ПАТ «Дніпрометиз»

Посада	К-ть, осіб	Завдання та роль у проєкті	Оплата, грн./год.	Робочий день	Всього
Керівник проєкту	1	Планування проєкту, складання технічного завдання, контроль якості, управління командою проєкту	200	8	147200
Логіст	2	Допомога у розробці проєкту, проведення економічних розрахунків, тестування ПЗ.	155	8	114080
Програміст	2	Інтеграція заявок на перевезення та GPS. Допомога в інтеграції TMS до ERP SAP	230	8	169280
Контролер якості (IT)	1	Тестування готових рішень, перевірка ПЗ на несправності.	180	8	132480
Розробник програмного забезпечення	3	Інтеграція програмного забезпечення в систему управління, надання консультацій.	240	2	44160
Інструктор програмного забезпечення	1	Навчання співробітників транспортного підприємства роботі з програмним забезпеченням	350	2	64400
Всього оплата праці					671600
Відрахування на соціальні заходи					147752
Всього витрат					819352

Джерело: складено автором

З метою підвищення ефективності управління витратами підприємства пропонуємо реалізувати проєкт їх оптимізації на ТОВ «МХП - Урожайна країна» ПАТ «Дніпрометиз» на основі цифровізації управління.

Отже, відповідно до вище проведеного дослідження реалізації проєкту по удосконаленню управління витратами на основі автоматизованого підходу підприємства ПАТ «Дніпрометиз» плануємо отримання прибутку за всіма сценаріями розвитку. Для визначення прогностичних значень обсягу реалізації продукції на ПАТ «Дніпрометиз» було опитано провідних спеціалістів та керівників підприємства і отримано результати. Дані наведені у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Результати опитування експертів

Експерти	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Виручка, тис. грн.	10000	11000	10000	12000	11000	10000	11000	12000	11500	11000

Джерело: сформовано автором.

Величини даного прогнозу необхідно перевірити на надійність і типовість. Визначаємо середнє квадратичне відхилення, що характеризує розсіювання думок окремих експертів відносно середнього значення.

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum(Q_i - Q_{\text{сер}})^2}{n}} \quad (3.1)$$

Проміжні розрахунки обчислень середнього квадратичного відхилення наведемо в табл. 3.5:

Таблиця 3.5

Проміжні розрахунки для визначення середнього квадратичного відхилення

Експерт и	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Разом
Приріст ЧД Q_i , тис. грн.	1000 0	110 00	1000 0	12000	110 00	1000 0	110 00	12000	1150 0	110 00	
$Q_{\text{сер}}$	10950										
Відхилення $\Delta Q = (Q_i - Q_{\text{сер}})$	1000 0	110 00	1000 0	12000	110 00	1000 0	110 00	12000	1150 0	110 00	
ΔQ^2	9025 00	250 0	9025 00	11025 00	250 0	9025 00	250 0	11025 00	3025 00	250 0	52250 00

Джерело: Розраховано автором.

$$\sigma = \sqrt{5225000/10} = 722$$

Визначаємо коефіцієнт варіації, який характеризує однорідність сукупності думок експертів:

$$w = \frac{\sigma}{Q_{сер}} \times 100\% = \frac{722}{10950} \times 100\% = 6,59\% \quad (3.2)$$

Оскільки розрахункове значення коефіцієнта варіації $w < 33\%$, то сукупність думок експертів можна вважати однорідною, що вказує на можливість використання даних експертних оцінок для подальших розрахунків. Проведемо розрахунок значення основних показників доцільності інвестицій при підвищенні доходу підприємства за рахунок удосконалення технології оброблення металів, продукції взявши за основну ставку дисконту (мінімальну вимогу до доходності проекту) 22% та визначені показники реалістичного сценарію підвищення прибутку та рентабельності підприємства. Так, умови ухвалення інвестиційного рішення на основі даного критерію зводяться до наступного: якщо $NPV > 0$, то проект варто прийняти; якщо $NPV < 0$, то проект приймати не слід; якщо $NPV = 0$, то прийняття проекту не принесе ні прибутку, ні збитку.

$$K_1 = 1/(1+0,22) = 0,81967$$

$$K_2 = 1/(1+0,22)^2 = 0,67186$$

$$K_3 = 1/(1+0,22)^3 = 0,55071$$

Таблиця 3.6

Оцінка економічної ефективності проекту підвищення прибутковості підприємства

Показники	Періоди		
	2024	2025	2026
Дисконтований позитивний грошовий потік	756,7	967,9	1201,3
Дисконтований негативний грошовий потік	671,6	550,4	451,2
Чистий дисконтований грошовий потік	85,1	417,5	750,1

Джерело: складено автором

Розрахуємо суму чистого наведеного доходу за реальним інвестиційним проектом:

$$NPV = CF - IC \quad (3.3)$$

де NPV-сума чистого наведеного доходу за реальним інвестиційним проектом; CF - сума чистого грошового потоку (наведена до справжньої вартості) за весь період експлуатації інвестиційного проекту (до початку нових інвестицій у його реконструкцію або модернізацію). IC - сума інвестованого капіталу в реалізацію реального проекту (при рівномірному вкладенні приведена до справжньої вартості).

Чистий наведений дохід (ефект) (NPV)=750,1-671,6=78,5 тис.грн.

Розрахуємо індекс прибутковості:

$$PI = NPV/IC \quad (3.2)$$

Індекс прибутковості інвестицій (PI) = 78,5//671,6 = 0,11

Період окупності інвестицій (PP) є показником, що характеризує термін, протягом якого вкладений капітал принесе дохід.

Період окупності (ПП) = 671,6/(750,1/3) = 2,68 місяців.

Внутрішня норма доходності визначає дуже допустиму ставку дисконту, коли він можна інвестувати без втрат для власника коштів.

IRR = r, при якому NPV = f(r) = 0,

Таким чином, можна сказати, що в результаті економічного обґрунтування проекту підвищення ефективності управління витратами на основі автоматизованого підходу, встановлено доцільність проекту.

На наш погляд, реалізація запропонованого проекту здійснить позитивний вплив на діяльність ПАТ «Дніпрометиз», забезпечить збільшення обсягів та диверсифікацію послуг, що ним виробляються, що у стратегічній перспективі позитивно вплине на фінансові результати підприємства, так як зростуть доходи від реалізації продукції в зв'язку із зростанням кількості замовлень, скоротяться витрати на логістику, а фінансові ресурси будуть використовуватися більш ефективно.

На наш погляд, реалізація проекту є доцільною, оскільки він повною мірою відповідає програмі підвищення рівня автоматизації ПАТ «Дніпрометиз», та дозволяє зменшити витрати, а також значно підвищити якість управління витратами.

Висновки до розділу 3

В процесі дослідження для подолання наявних проблем в управлінні витратами на ПАТ «Дніпрометиз» рекомендовані наступні заходи: розробити антикризову програму, в т.ч. з оптимізації витрат; впровадити бюджетування ABC, створити центри відповідальності для збільшення ефективності управлінського процесу та більшої точності управлінського обліку; автоматизація управління витратами.

Доведено, що повна автоматизація управління витратами, а особливо в частині фінансового планування дозволить значно зменшити неточності планування та дасть змогу скоротити необґрунтовані витрати, що вплине на ефективність функціонування підприємства в цілому. Оцінка економічної ефективності проекту з автоматизації управління витрат показав доцільність запропонованих заходів.

ВИСНОВКИ

В процесі дослідження встановлено, що система управління витратами – це цільова, багаторівнева, інформаційна система, об'єктом управління якої є витрати, орієнтована на надання управлінської інформації для забезпечення прибутковості бізнесу в короткостроковій перспективі та досягнення стійкої конкурентної переваги у довгостроковій перспективі, що є одночасно елементом комплексної системи управління підприємством, що перебуває у тісній взаємодії з іншими її елементами.

При управлінні витратами об'єктом управління є витрати підприємства на різних етапах життєвого циклу, суб'єктами управління - керівники, менеджери та фахівці.

Процес управління підприємством спрямований на вирішення конкретних завдань на всіх рівнях управління: стратегічному та оперативному. Стратегічне управління націлене на управління потенціалом підприємства, створення конкурентних переваг, тобто реалізацію довгострокових цілей (на тимчасовому інтервалі від одного до семи років); оперативне управління спрямовано на досягнення короткострокових цілей за допомогою прийняття ефективних управлінських рішень для досягнення заданого рівня рентабельності та ефективності виробничо-господарської діяльності (на тимчасовому інтервалі до одного року). Звідси можна виділити два рівні управління витратами: стратегічний та оперативний.

В умовах конкурентного ринку підприємства повинні приділяти особливу увагу підвищенню ефективності виробництва та підтримці цільового рівня рентабельності, тому управління витратами займає особливе місце в економіці підприємства. У виробничо-господарській діяльності підприємство використовує різні види ресурсів, вартісна оцінка яких впливає на рівень рентабельності продукції і на послуг, звідси випливає, що існує об'єктивна необхідність управління витратами підприємства.

Організація системи управління витратами вимагає комбінованого використання структурного та процесного підходів до організації фінансово-господарської діяльності підприємства та управління ним. Суть процесного підходу у тому, що всю фінансово-господарську діяльність підприємства можна поділити на дві категорії: основні та допоміжні бізнес-процеси. Під бізнес-процесом у такому разі розуміється сукупність бізнес-функцій (або видів діяльності), що існують на підприємстві, які разом дають результат, що має цінність для споживача, клієнта або замовника.

Мета управління витратами полягає у досягненні намічених результатів діяльності підприємства найбільш економічним способом. У процесі управління витратами ці функції реалізуються так:

- планування витрат здійснюється виходячи із запланованої виробничої програми, норм та нормативів витрат та зовнішніх факторів (цін на сировину, матеріали, послуги тощо);

- прогнозування полягає у визначенні ймовірнісних характеристик показників витрат підприємства на майбутнє; прогнозування та планування витрат доцільно поділяти на перспективне та поточне;

- облік фіксує фактичні витрати підприємства, він необхідний для підготовки інформації з метою прийняття рішень;

- контроль визначає відхилення запланованих витрат від фактичних;

- аналіз витрат допомагає оцінити ефективність використання всіх ресурсів підприємства, виявити резерви оптимізації витрат, зібрати інформацію для підготовки планів та прийняття раціональних управлінських рішень у галузі витрат; аналіз здійснюється для виявлення факторів, що вплинули на рівень досягнення запланованих показників;

- регулювання полягає у виявленні причин відхилень та коригуванні, у разі потреби, початкового плану.

Оцінка ефективності системи управління витратами здійснювалась на прикладі промислового підприємства ПАТ «Дніпрометиз». Підприємство займається виготовленням наступної продукції: дроти, цвяхи, сітка сталева,

габіони, електродіоди. В процесі дослідження встановлено, що за останні три роки підприємство було прибутковим, при цьому чистий дохід мав тенденцію до зростання. Загальні активи за досліджуваний період зросли. В структурі фінансування переважають позикові кошти, що свідчить про залежність підприємства від кредиторів. Аналіз фінансового стану свідчить, що підприємство не може покрити свої запаси, має недостатню платоспроможність.

Оцінка витрат свідчить, що в структурі витрат переважає собівартість (більше 80 %). В структурі собівартості найбільшу питому вагу займає сировина, що свідчить про матеріалоемність продукції. В процесі дослідження встановлено, що на підприємстві під час планування витрат формується кошторис та встановлюються нормативи, проте не використовуються бюджети, відсутні центри відповідальності витрат, управління витратами неавтоматизоване. Таким чином, враховуючи вищезазначене було запропоновано наступні заходи підвищення ефективності управління витратами: впровадження бюджетування методом ABC, формування центрів відповідальності, автоматизація управління витратами. Оцінка ефективності запропонованих заходів свідчить про їх доцільність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексєєва А. В., Васильєва В. Г. Удосконалення обліку витрат на виробництво та формування собівартості продукції. Випуск 23, частина 1 • 2019. С. 5-9. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/5793>
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік / Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Чижевська, Н. В. Герасимчук. – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 448 с
3. Бутинець Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. № 1(22). С. 11-18
4. Вернигора, О. В., "Методичні підходи до обліку витрат на виробництво і формування собівартості продукції." *Фінансово-економічні механізми розвитку підприємництва: теоретичний та практичний аспекти: Збірник тез за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених (25–26 листопада 2021 р.). – Дніпро: НМетАУ, 2021.–310 с. (2021): 240.*
[https://www.researchgate.net/profile/VadymPolishchuk/publication/356612954_Harakteristika_](https://www.researchgate.net/profile/VadymPolishchuk/publication/356612954_Harakteristika)
5. Гарник Д. М. Оптимізація управління витратами підприємства." *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. Вінниця: Редакційно-видавничий: 103. Григорова З. В. Сучасні методи управління витратами підприємств. Науковий погляд: економіка та управління - 2021. - № 2 (72). – С. 18 -24 URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/4365>*
6. Гедіна, Я. В., О. І. Симоненко. Управління загальнопромисловими витратами: обліково-аналітичне забезпечення." *Стратегія інноваційного розвитку аграрних формувань України (2022): 50.* URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u210/zb._tez_dop._.pdf#page=50
7. Гарасим, Л. С., О. І. Пацула. Управління витратами в системі забезпечення фінансової безпеки підприємства." *Економіко-правові аспекти*

господарювання: сучасний стан (2022): 365.
https://www.researchgate.net/profile/VadymPolishchuk/publication/365610152_Oso

8. Гончарук, Інна. "Теоретичні основи аналізу адміністративних витрат підприємства." *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Вінниця: Редакційно-видавничий: 77.* <http://vtei.com.ua/doc/11konf/zb15.pdf#page=77>

9. Ємельянов, О., Курило, О., Петрушка, Т. (2022). Механізм, методи та способи управління витратами підприємств як інструменти підвищення ефективності їх господарської діяльності. *Економіка та суспільство*, (38). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-58>

10. Іванов М. В. Концептуальні засади управління витратами на стадії їх формування. *Причорноморські економічні студії* 2016. Вип. 9(1). С. 81–86

11. Квасницька Р. С. Теоретичний базис управління витратами підприємства. *Modern Economics*. 2022. № 34(2022). С. 50-54. URL: DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V34\(2022\)-07](https://doi.org/10.31521/modecon.V34(2022)-07).

12. Килин, Оксана Василівна, Ольга Атоліївна Газда, and Юрій Васильович Килин. "Управління фінансовими результатами діяльності підприємства." *Організація, від імені якої випущено видання* 22 (2023). https://www.researchgate.net/profile/Iryna/publication/369010584_Ekologicnij_

13. Концептуальна основа фінансової звітності: прийнята РМСБО 01.09.2010 р. № 929_009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009#Text

14. Коненко В. В., Гайденок С. М., Соколов Д. В. Синтез методів організації ефективного управління витратами підприємств. *Економіка та держава*. 2021. № 5. С. 102–107. DOI: [10.32702/2306-6806.2021.5.102](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.5.102)

15. Костецька, Н. (2021). Управління витратами на підприємствах в умовах ризику. *Економіка та суспільство*, (34). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-67>

16. Котлярова В. Г., Бондаренко О. Ю. Ідентифікація та облік витрат на якість на промисловому підприємстві. Професійний менеджмент у сучасних умовах розвитку ринку : матеріали доповідей VIII науково-практичної конференції з міжнародною участю (1 листопада 2019 р.). Х. : Монограф, 2019. С. 331.

17. Кудлак В.Я., Мессарош А.В. Сутність та структура витрат підприємства. Матеріали VI Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених та студентів. Актуальні задачі сучасних технологій: Тернопіль 16-17 листопада 2017. С. 189-190

18. Куцик П.О. , С.І. Головацька. Теоретико-методичні засади обліково-інформаційного забезпечення стратегічного управління витратами підприємства. *Бухгалтерський облік, аналіз і контроль*. №25(19). С. 25 – 32. <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2019-25-03>.

19. Куцик П., Бачинський В. Сучасні підходи до організації управлінського обліку в компанії : Праці Наукового товариства ім. Шевченка. Том LXIII. Економічний збірник. Том 3. Index Copernicus International. Львів : НТШ; оригінал-макет – видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2020. С. 205-221.

20. Лозовицький Д. С. Контролінг / Д. С. Лозовицький. – Львів : Вид-во ЛьвДУВС, 2012. – 310 с.

21. Міжнародний стандарт фінансової звітності 7 Фінансові інструменти: розкриття інформації URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS%2007_ukr.pdf

22. Медвідь, Л. Г., Н. Г. Міценко, С. В. Черкасова. "Класифікація витрат на якість продукції для обліку та контролю в системі управління якістю виробничого підприємства." *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки* 66 (2022): 10-21. <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1073>

23. Назаренко Т. П., Франчук І. Б., Вітер С. А. Методичні аспекти обліку та управління витратами на виробництво продукції. *Економіка та держава*. 2021. № 7. С. 83–89. DOI: [10.32702/2306-6806.2021.7.83](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.7.83)

24. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затверджено наказом Міністерства фінансів від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

25. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затверджено наказом Міністерства фінансів від 31.12.1999 р. № 318. URL: [URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text)

26. Омецінська І. Особливості формування витрат операційної діяльності за елементами. *Вісник економіки*. 2022. Вип. 4. С. 159–174. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.04.159>

27. Пархоменко Л. А., Малюга Л. М., Фротер О. С., Нижник І. О. Методи обліку та управління операційними витратами. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 50–54. DOI: [10.32702/2306-6806.2022.1.50](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.1.50)

28. Піскун А. В. Теоретичний аспект управління витратами підприємства. *Науковий погляд: економіка та управління*. – 2020. - №4 (70). – С. 55 – 59 URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/4219>

29. Пилипенко, Анастасія, Жанна Жигалкевич. "Управління витратами підприємств в умовах невизначеності." *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи* (2022): 97-98. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/271697>

30. Податковий кодекс України
<http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Ekonomiky>

31. Поліщук М.П., Михайленко П.П. Основи підприємницької діяльності: навч. посібник Житомир: ЖІТІ, 2000. 172 с. URL: buklib.net/books

32. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати» від 31.03.99 № 87 URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

33. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів» N 87 від 31.03.99 року URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

34. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

35. Радіонова, Наталія Йосипівна, and Маргарита Іванівна Скрипник. "Систематизація витратоутворюючих чинників для управління витратами підприємства на тактичному та стратегічному рівнях." *Journal of Strategic Economic Research* 3 (2021): 38-46. URL: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2021.3.5>

36. Семчук І.В., Мазур В.Г. Шляхи підвищення ефективності управління витратами на підприємстві. Глобальні та національні проблеми в економіці. 2018. № 22. С. 544–548.

37. Тетієвська, В. В. "Актуальні шляхи удосконалення обліку витрат на підприємстві." *Рекомендовано до друку науково-технічною радою Луцького національного технічного університету, протокол № 5 від 15.12. 2021 р.* (2021): <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45173/1/%D0%97%D0>

38. Турило А.М., Кравчук Ю.Б., Турило А.А. Управління витратами підприємства: [навч. посібник]. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 120 с.

39. Чернишова Л. І. Особливості формування системи управління витратами вітчизняних підприємств. *Інноваційна економіка*. 2014. № 3 (52). С. 61–68.

40. Чернікова С.Ю. Бережливе виробництво — новий підхід до управління витратами. Праці економіко-соціально-гуманітарного факультету. Збірник наукових статей. Київ, 2016. Вип. 3. URL: <http://econom-lib.com>

41. Чумак, Ганна. "Управління витратами підприємства: функціональний аспект." *modeling the development of the economic systems* 4 (2022): 160-165. <https://doi.org/10.31891/mdes/2022-6-21>

42. Фролова, Л. В., Д. О. Петришин. "Шляхи зниження витрат на виробництво продукції підприємства." *Підприємництво і торгівля: тенденції розвитку: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (20-21 травня 2021 року).*—Одеса: Державний університет «Одеська політехніка», 2021.—405 с.: 346.

https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Komerciynoi_Di

yalnosti/Nauka/2021_4._Pidprijemnictvo_i_torgivlja__Odesa___2021___pdf.pdf#
page=346

43. Янковий, О. Г., Д. О. Шевченко. "Кайзен-костінг як сучасний підхід до управління витратами підприємства." *Програмний комітет*: 289. <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/10720/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%B0%D1%82>

44. Яцкевич А.В., Шендерівська Л.П. Сучасна парадигма управління витратами підприємств. *Трансформація національної економіки в контексті реалізації євроінтеграційної стратегії*. 2019. №4. С.110-113. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38205/1/econom.uni.mk.ua_27%20%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%BD%D1%8F.pdf

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Особливості трактування показників фінансово-економічного стану

Показник	Нормативне значення	Нормативне значення в умовах війни
Коефіцієнт покриття	> 1	>1
Коефіцієнт швидкої ліквідності	>0,7	>1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	>0,7
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	> 0,5	>0,8
Оборотність активів	Відсутнє, позитивною є зростання показника в динаміці	Відсутнє, позитивною є не суттєве зменшення показника оборотності
Оборотність запасів	Відсутнє, позитивною є зростання показника в динаміці	Відсутнє, позитивним є суттєве зростання показника в порівнянні із довоєнним періодом
Рентабельність продукції	Відсутнє, чим вище значення – тим краще	Допускається робота на межі нульової рентабельності

Джерело: складено автором на основі [10]

Приватне акціонерне товариство «Дніпрометиз»
 Консолідована фінансова звітність на 31 грудня 2021 р. та за рік, що закінчився на цю дату
 Представлені в тисячах українських гривень (якщо не вказано інше)

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН

АКТИВ	Примітка	Код рядка	31 грудня 2020 *перераховано	31 грудня 2021
I. НЕОБОРОТНІ АКТИВИ				
Нематеріальні активи	7	1000	74	67
перейсна вартість		1001	958	958
накопичена амортизація		1002	884	891
Незавершені капітальні інвестиції	8	1005	64 025	44 829
Основні засоби	8	1010	358 175	452 110
перейсна вартість		1011	592 975	713 052
знос		1012	234 800	260 942
Інвестиційна нерухомість	8	1015	8 366	7 616
Перейсна вартість інвестиційної нерухомості		1016	22 719	22 719
Знос інвестиційної нерухомості		1017	14 353	15 103
Довгострокові біологічні активи		1020	-	-
-Довгострокові фінансові інвестиції:			-	-
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств		1030	-	-
інші фінансові інвестиції		1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість		1040	-	-
Відстрочені податкові активи		1045	-	-
Гудвіл		1050	-	-
Інші необоротні активи		1090	-	-
УСЬОГО ЗА РОЗДІЛОМ I		1095	430 640	604 622
II. ОБОРОТНІ АКТИВИ				
Запаси	9	1100	261 031	252 320
Виробничі запаси		1101	165 299	102 949
Незавершене виробництво		1102	62 438	58 650
Готова продукція		1103	31 728	84 560
Товари		1104	1 568	6 161
Поточні біологічні активи		1110	-	-
Векселі одержані		1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	11	1125	100 638	187 630
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами		1130	4 120	6 838
з бюджетом	12	1135	52 120	67 589
у тому числі з податку на прибуток		1136	3 234	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	13	1155	2 801	6 210
Поточні фінансові інвестиції		1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	14	1165	28 050	23 025
Готівка		1166	79	150
Рахунки в банках		1167	27 971	22 875
Витрати майбутніх періодів		1170	136	-
Інші оборотні активи	15	1190	2 334	3 070
УСЬОГО ЗА РОЗДІЛОМ II		1195	481 229	646 682
III. НЕОБОРОТНІ АКТИВИ, УТРИМУВАНІ ДЛЯ ПРОДАЖУ, ТА ГРУППИ ВИБУТТЯ		1200	20 358	231
БАЛАНС		1300	902 227	1 051 535

МЕ
 чтобы
 раздел

Приватне акціонерне товариство «Дніпрометиз»
 Консолідована фінансова звітність на 31 грудня 2021 р. та за рік, що закінчився на цю дату
 Представлені в тисячах українських гривень (якщо не вказано інше)

ПАСИВ	Примітка	Код рядка	31 грудня 2020 *перераховано	31 грудня 2021
I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ				
Зареєстрований (пайовий) капітал	16	1400	83 480	83 480
Внески до незареєстрованого статутного капіталу		1401	-	-
Капітал у дооцінках		1405	-	-
Додатковий капітал		1410	8 985	6 589
Емісійний дохід		1411	-	-
Накопичені курсові різниці		1412	(127)	(2 493)
Резервний капітал	16	1415	3 776	3 778
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		1420	39 244	213 135
Неоплачений капітал		1425	-	-
Вилучений капітал		1430	-	-
Інші резерви		1435	-	-
УСЬОГО ЗА РОЗДІЛОМ I		1495	135 385	306 980
II. ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ				
Відстрочені податкові зобов'язання	29	1500	5 313	5 020
Пенсійні зобов'язання	18	1505	13 935	17 197
Довгострокові кредити банків	17	1510	184 613	152 362
Інші довгострокові зобов'язання		1515	-	-
Довгострокові забезпечення		1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу		1521	-	-
Цільове фінансування		1525	-	-
Благодійна допомога		1528	-	-
УСЬОГО ЗА РОЗДІЛОМ II		1595	203 861	174 579
III. ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ				
Короткострокові кредити банків	17	1600	131 083	172 027
Векселі видані		1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями		1610	64	-
товари, роботи, послуги	19	1615	274 599	253 339
розрахунками з бюджетом		1620	4 071	6 316
у тому числі з податку на прибуток		1621	-	-
розрахунками зі страхування		1625	1 921	2 629
розрахунками з оплати праці		1630	6 797	9 315
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами		1635	20 611	36 628
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками		1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків		1645	-	-
Поточні забезпечення		1660	13 323	15 956
Доходи майбутніх періодів		1685	-	-
Інші поточні зобов'язання	20	1690	69 858	73 766
УСЬОГО ЗА РОЗДІЛОМ III		1695	522 327	569 976
IV. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ПОВ'ЯЗАНІ З НЕОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ, УТРИМУВАНИМИ ДЛЯ ПРОДАЖУ, ТА ГРУПАМИ ВИБУТТЯ				
		1700	40 654	-
БАЛАНС		1900	902 227	1 051 535

Handwritten signature in blue ink.

АКТИВ:
 Чтобы а
 раздел "

Консолідована фінансова звітність на 31 грудня 2021 р. та за рік, що закінчився на цю дату
Представлені в тисячах українських гривень (якщо не вказано інше)

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Примітка	Код рядка	2021 рік	2020 рік *перераховано
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	21	2000	2 538 069	1 242 946
Чисті зароблені страхові премії		2010	-	-
Премії підписані, валова сума		2011	-	-
Премії, передані у перестраховування		2012	-	-
Зміна резерву незароблених премій, валова сума		2013	-	-
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій		2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	22	2050	(2 178 668)	(1 094 111)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами		2070	-	-
Валовий:				
Прибуток		2090	359 401	148 835
Збиток		2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань		2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів		2110	-	-
Зміна інших страхових резервів, валова сума		2111	-	-
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах		2112	-	-
Інші операційні доходи	25	2120	38 496	29 425
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю		2121	-	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції		2122	-	-
Адміністративні витрати	23	2130	(88 611)	(68 148)
Витрати на збут	24	2150	(92 489)	(50 647)
Інші операційні витрати	26	2180	(20 856)	(13 754)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю		2181	-	-
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції		2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток		2190	195 941	45 711
збиток		2195	-	-
Дохід від участі в капіталі		2200	-	-
Інші фінансові доходи	27	2220	3 471	12 441
Інші доходи	28	2240	20 553	-
Дохід від благодійної допомоги		2241	-	-
Фінансові витрати	27	2250	(37 966)	(33 854)
Втрати від участі в капіталі		2255	-	-
Інші витрати	28	2270	(117)	(57 464)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті		2275	-	-
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток		2290	181 882	-
збиток		2295	-	(33 166)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	29	2300	(28 528)	(1 395)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування		2305	20 537	1 435
Чистий фінансовий результат:				
прибуток		2350	173 891	-
збиток		2355	-	(33 126)

Приватне акціонерне товариство «Дніпрометиз»
 Консолідована фінансова звітність на 31 грудня 2021 р. та за рік, що закінчився на цю дату
 Представлені в тисячах українських гривень (якщо не вказано інше)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	2021 рік	2020 рік *перераховано
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	(2 524)	(127)
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	70	6 320
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(2 454)	6 193
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(2 454)	6 193
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	171 437	(26 933)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	2021 рік	2020 рік *перераховано
Матеріальні затрати	2500	1 935 628	971 133
Витрати на оплату праці	2505	174 107	124 757
Відрахування на соціальні заходи	2510	36 013	27 356
Амортизація	2515	28 833	21 277
Інші операційні витрати	2520	304 398	162 697
Разом	2550	2 478 977	1 307 220

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Стаття	Код рядка	2021 рік	2020 рік *перераховано
Середньорічна кількість простих акцій	2600	1 226 200	1 226 200
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	1 226 200	1 226 200
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	141,81292	(27,01517)
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	141,81292	(27,01517)
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Якушев С.С.
 Керівник

«27» липня 2022 р.

Косякова Т.М.
 Головний бухгалтер

«27» липня 2022 р.

Актива
 Чтобы ак
 раздел "Г

Додаток С

		Дата (рік, місяць, число)	КОДН
Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДНІПРОМЕТІЗ"		за ЄДРПОУ	2023.01.01 05393145
Територія	м.Дніпро, Індустріальної р-н	за КАТОРТГ	UA12020010010 231764
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Холодне металургійне прокатування	за КВЕД	24.34
Середня кількість працівників	797		
Адреса, телефон	проспект Слабожанський, будинок 20, місто Дніпро, Дніпропетровська обл., 49000, УКРАЇНА, (056) 376-26-19, 376-25-25		
Одиниця виміру: тис.грн. без десятичного знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого виводяться в гривнях з копійками)			
Складено (зроблено позначку "у" у відповідній клітинці):			
за національними показниками (стандартами) бухгалтерського обліку			
за міжнародними стандартами фінансової звітності			у

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2022 р.

Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код розр.	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	67	59
первісна вартість	1001	958	958
накопичена амортизація	1002	891	899
Незавершені капітальні інвестиції	1005	44829	96695
Основні засоби	1010	452110	450876
первісна вартість	1011	713052	741871
знос	1012	260942	290995
Інвестиційна нерухомість	1015	7616	6865
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	22719	22719
знос інвестиційної нерухомості	1017	15103	15854
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	9945	21438
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокові дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені амортизаційні витрати	1060	0	0
Відлік на кошти у централізованій управлінській мережі фондів	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	514567	575933

1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	220043	234263
<i>Виробничі запаси</i>	1101	102949	104440
<i>Незавершене виробництво</i>	1102	58650	63685
<i>Готова продукція</i>	1103	58241	64991
<i>Товари</i>	1104	203	1147
Поточні біологічні активи	1110	0	0
<i>Депозити перестрахування</i>	1115	0	0
<i>Векселі одержані</i>	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	233361	223633
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	6829	64270
з бюджетом	1135	61748	92549
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів</i>	1140	0	0
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків</i>	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5427	81456
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	3603	83950
<i>Готівка</i>	1166	150	134
<i>Рахунки в банках</i>	1167	3453	83816
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
<i>Частка перестраховика у страхових резервах</i>	1180	0	0
у тому числі в:	1181	0	0
<i>резервах довгострокових зобов'язань</i>			
<i>резервах збитків або резервах належних виплат</i>	1182	0	0
<i>резервах незароблених премій</i>	1183	0	0
<i>інших страхових резервах</i>	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	3070	2322
Усього за розділом II	1195	534081	782443
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	231	231
Баланс	1300	1048879	1358607

АКТИ
Щоб
разде

Пасив	Код радян	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I	2	3	4
I. Власний капітал			
Варестрований (зайовий) капітал	1400	83480	83480
Внески до зареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	9082	11363
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	3776	3776
Нерозподілений прибуток (нескоритий збиток)	1420	214508	240080
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Видучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	310846	338699
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	5020	1490
Власні зобов'язання	1505	17197	14073
Довгострокові кредити банків	1510	148649	53575
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	119915
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення виправ персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Власодійна допомога	1526	0	0
Справочні резерви	1530	0	0
у тому числі:	1531	0	0
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв налізаних витрат	1532	0	0
резерв на виробництві прямих	1533	0	0
інші справочні резерви	1534	0	0
Виснажливі амортизації	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату дивидендів	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	170866	189053
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	172027	356372
Високі надходження	1605	0	0
Поточна кредиторська зборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	252842	312456
розрахунки з бюджетом	1620	4364	11358
у тому числі з податку на прибуток	1621	1103	5840
розрахунки зі страхування	1625	2509	2365
розрахунки з оплати праці	1630	9242	10645
Поточна кредиторська зборгованість за одержаними авансами	1635	36628	17111
Поточна кредиторська зборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	0
Поточна кредиторська зборгованість із внутрішніми розрахунками	1645	0	0
Поточна кредиторська зборгованість за структурною діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	15956	20613
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені податкові доходи від зареєстрованих	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	73589	99035
Усього за розділом III	1695	567167	830855

Додаток В

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"ДНІПРОМЕТИЗ"

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДІА
2023.01.01
05303145

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2022 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Форми № 2

Код за ДКУД

1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2474397	2448196
<i>Чисті зароблені стратонні премії</i>	2010	0	0
<i>Премії підписани, валова сума</i>	2011	0	0
<i>Премії, передані у перестраховування</i>	2012	0	0
<i>Звітна резерву незароблених премій, валова сума</i>	2013	0	0
<i>Звітна частка перестраховувачів у резерві незароблених премій</i>	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2084128)	(2107323)
<i>Чисті пов'язані збитки на стратонних виплатах</i>	2070	(0)	(0)
Валовий прибуток	2090	390269	340873
збиток	2095	(0)	(0)
<i>Дохід (витрати) від зміни у резерві довгострокових активів/зобов'язань</i>	2105	0	0
<i>Дохід (витрати) від зміни інших стратонних резервів</i>	2110	0	0
<i>Звітна інших стратонних резервів, валова сума</i>	2111	0	0
<i>Звітна частка перестраховувачів в інших стратонних резервах</i>	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	80026	38496
<i>Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	2121	0	0
<i>Дохід від нерівного вимірювання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	0	0
<i>Дохід від використання коштів, амортизованих від амортизування</i>	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(95886)	(86753)
Витрати на збут	2150	(126111)	(87026)
Інші операційні витрати	2180	(75334)	(20494)
<i>Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	2181	(0)	(0)
<i>Витрати від нерівного вимірювання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	(0)	(0)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	172064	185096
збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	11493	9945
Інші фінансові доходи	2220	1653	3471
Інші доходи	2240	80	20540
<i>Дохід від благодійної допомоги</i>	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(55280)	(37876)
Втрахи від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(102223)	(117)
<i>Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті</i>	2273	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	28687	181059
збиток	2295	(0)	(0)

Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(3115)	(26633)
Прибуток (збиток) від промислової діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:	2350	23572	154426
прибуток			
збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	2281	70
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	2281	70
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	2281	70
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	27853	154496

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні витрати	2500	1956402	1935626
Витрати на оплату праці	2505	173104	173076
Відрахування на соціальні заходи	2510	39002	35737
Амортизація	2515	32970	28833
Інші операційні витрати	2520	437828	260304
Разом	2550	2639306	2442576

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	1226200	1226200
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	1226200	1226200
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	20,85	125,93
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	20,85	125,93
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітка: д/н

Керівник

Янушев Олександр Сергійович

Головний бухгалтер

Дубовиченко Лілія Миколаївна

A